

ACTA DER GENERALE SYNODE
VAN
DE GEREFORMEERDE KERKEN
IN NEDERLAND

GEHOUDEN TE AMSTERDAM
VAN 25 AUGUSTUS TOT 2 OCTOBER

1936

BOEKDRUKKERIJ VAN J. H. KOK N.V. TE KAMPEN

ACTA DER GENERALE SYNODE VAN DE
GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND
GEHOUDEN TE AMSTERDAM VAN
25 AUGUSTUS TOT 2 OCTOBER 1936

Zitting van Dinsdag 25 Augustus 1936.

ARTIKEL 1.

Nadat aan den avond van Maandag 24 Augustus de afgevaardigden der kerken, de hoogleeraren, en vertegenwoordigers van buitenlandse kerken met de gemeente van Amsterdam in grooten getale vereenigd zijn geweest in een ure des gebeds in de Raamkerk, waarbij dr K. Dijk van 's Gravenhage, praeses der synode van Middelburg, voorging, die ter voorbereiding van het gemeenschappelijk gebed sprak over het woord der Schrift: *Zie dan toe dat gij het maakt naar hun voorbeeld, hetwelk u op den berg getoond is*, Ex. 25 : 40, zijn zij vervolgens op Dinsdag 25 Augustus des morgens om tien uur saamgekomen in de Keizersgrachtkerk.

Opening.

Namens de roepende kerk van Amsterdam opent dr B. Wielenga de synode, laat zingen Psalm 68 : 13, leest Psalm 68 : 27—36, gaat daarop voor in gebed en spreekt daarna als volgt:

*Geachte Vergadering!
Broeders in Christus!*

De kerk van Amsterdam heeft mij de taak opgedragen deze synode te openen en u te verwelkomen.

Ik doe dit gewillig en van harte met den apostolischen groet: *Genade zij u en vrede van God onzen Vader en den Heere Jezus Christus.*

1. Het begin van een synode, het eerste verschijnen van de afgevaardigden uit alle provincies van het land, benevens de adviseerende leden en de vertegenwoordigers van buitenlandsche kerken, heeft een aparte bekoring.

Al wat tot de voorbereiding dient is geregeld, de officieele stukken zijn aanwezig. Gij zit hier, geladen met ambtelijke bereidheid des geestes. Maar zoolang er geen gedachtenwisseling gevoerd, geen besluit genomen is, bevinden wij ons aangezicht tot aangezicht tegenover Gods werk, als in een ongerepten morgenstond.

Dit werk zijt gijzelf. In u zijn hier aanwezig de kerken, die God in ons land gesticht heeft, en voor het geestelijk geoefend oog is er in de wereld

niets schooners en liefelijken dan de kerk, geïnstitueerd naar Gods Woord en levend uit de springader van Christus.

Hier spiegelt zich de souvereiniteit, die verkiest en zóó ordent, dat alle kerken zich gelijkwaardig verbinden, geen meerdere of mindere, omdat alle in het Woord denzelfden schat bezitten. Hier toont Christus zijn majesteit in de ambten. Er is onder u geen verschil, omdat gij allen met hetzelfde Woord des Konings toegerust zijt.

Heerlijke dingen kunnen van een generale synode van de gereformeerde kerken gezegd worden.

Zeker, met smart en schaamte erkennen wij, dat wij wegens de verstrooidheid van Gods kinderen en de verscheurdheid der kerk, van *de ideale generaliteit* der synode ver verwijderd zijn.

Ook als vertegenwoordiging van de tot ons verband behoorende kerken is de beteekenis van deze samenkomst zeer betrekkelijk. De gedaante juist van een gereformeerde synode gaat snel voorbij. Zij is geen kerkelijk parlement, veel minder een kerkelijk kabinet. De kleinste plaatselijke kerk is in stand en duurzaamheid meerder dan een generale synode.

Maar zoodra uw vergadering wettig geïnstitueerd is, zijt gij niet enkel een combinatie van afgevaardigden, maar ook een corporatie, door uw Koning toegerust met zelfstandige macht, die meer dan eenige andere autoriteit den loop der kerkelijke geschiedenis bepaalt.

Schoon is deze belichaming van het presbyteriale beginsel, zij is naar het voorbeeld ons op den berg getoond, gelijk dat in den bidstond gister ons voorgehouden werd. De kerk is hier tegelijk gemeenebest en monarchie. Zij openbaart tegelijk de persoonlijkheid en de gemeenschap, het kindschap en het koningschap der geloovigen.

Indien een gereformeerde dichter in navolging van Vondel een lied mocht zingen over „de Heerlijkheid der Kerk”, zou hij zeker als thema kiezen: *Christus de Koning!*

2. De taak, die de roepende kerk bij het samenkomen van een synode vervult, is niet zoo gering als zij sommigen toeschijnt. De presbyteriale *vorm* is ook hier meer dan *formaliteit*. Christus toont juist hier, dat Hij de eenige Machthebber in zijn kerk is.

Eén der kerken roept alle andere.

De kerk, die u thans roept, heeft op grond van haar geschiedenis, vooral in den tijd der Reformatie, het recht een *moederkerk* te heeten. Toch treedt zij niet anders op dan als *uw aller zuster*. Zij is in het werk der saamroeping alleen orgaan van ons aller Heer in den hemel. Zij dankt haar Koning voor de eer van het dienstwerk, dat zij doen mag. Zij ontvangt u gaarne en gastvrij in dit haar kerkelijk huis, de kathedraal der Doleantie, gelijk men dit gebouw wel eens met vromen humor genoemd heeft, — een tempel, die in zijn eerlijken eenvoud als misschien geen andere Gods werk verkondigt, want hier hebben de mannen van '34 en '86 elkander gevonden. Twee reformaties hebben hier de eenheid in Christus beleden en bezegeld.

Dit gebouw is symbool van de waarheid: *De armen der rivier verheugen de stad Gods.*

Amsterdam, de stad, waar gij thans vergadert, is zelf ook eens een Godsstad geweest.

Hetgeen niets meer was dan een visschersdorp in een moeras, heeft God verheven om als keizerin de kroon te dragen over Europa.

Die heerlijkheid dankte de stad middellijk aan de kerk.

Er is ironie in deze geschiedenis.

Eerst heeft de stad gepoogd de kerk uit te roeien. Nergens in de Nederlanden heeft de overheid in dienst van Alva radicaler en wreeder de geloovigen vervolgd dan hier, speciaal in de jaren 1567—'73. De bedreigde kudde verschool zich in de Rietlanden, waar nu de Haarlemmerpoort staat, om de hagepreeken te hooren. Als beesten werden allen, die men ving, ter

slachting geleid. Dichtbij de plaats, waar nu het Centraal Station staat, bevond zich een klooster. Daar werden velen van de gevangenen ingebracht en in zakken genaaid aan den achterkant in het IJ geworpen. De naam *Martelaarsgracht* is nog de herinnering aan den massalen moord op de heiligen Gods. Er zijn meer straatnamen, die van de vervolging getuigen. Vóór de *Bloedstraat*, die op de Nieuwmarkt uitloopt, stond het schavot. De *Barndesteeg* gaf uitzicht op den brandstapel. Zóó wreed fanatiek woedde de magistraat tegen de gereformeerden, dat het volk den naam Amsterdam in *Moord-dam* veranderde.

Maar de Koning der kerk heeft de bloedstad van de anti-christelijke factie vrijgemaakt. Dezelfde Geuzen, die Den Briel veroverden, trokken in het jaar 1578 de poorten van Amsterdam binnen. De strijd was kritiek. Toen het spande, requireerde de burgerlijke overheid hulp uit andere steden. Speciaal op Kampen, het schilderachtig aan den IJsel gelegen stedeke, waar een sterke Spaansche bezetting lag, was haar hoop gevestigd. Maar het beloofde schip met Kamper Spanjaarden bleef uit. De Geuzen juichten. Vreugdevuren vlamden op den Dam, waar de martelvuren Gods kinderen hadden verteerd.

Het is goed ons deze dingen te herinneren, nu wij vergaderen in een tijd, waarin de twee genoemde steden wedijveren, wie het meest tot heil van de kerken doen zal.

Amsterdam heeft ondervonden, dat wie leeft vóór de kerk van Christus, ook dóór de kerk leeft.

Er is verband tusschen de keizerskroon op de spits van den Westertoren, het zinnebeeld van de wereldlijke majesteit, waarmede de stad reeds vroeger door Maximiliaan was bekleed, en de martelaarskroon, die ze in de geestelijke worsteling van haar hemelschen Koning heeft ontvangen.

Vondel mocht zeggen:

Aldus spant Amsterdam de kroon,
Gerust in haren wal gezeten,
En groeit, door zegen van Gods troon,
In macht en rijkdom ongemeten.

Niet lang echter heeft dit heilig verbond tusschen kerk en stad geduurd. De kerk, die in den tijd van het remonstrantisme een voorbeeld van dappere waakzaamheid gaf, en ook nog in het begin der voorgaande eeuw tegen de knechting van het instituut heeft geprotesteerd, zonk zoo diep weg, dat alleen nog — om met Bilderdijk te spreken, — bij de Kattenburger kruiers het aan de heiligen overgeleverde geloof werd gevonden. Maar uit die achterbuurten heeft God de nieuwe Reformatie verwekt.

Juist een eeuw geleden, Maart 1836, kwam hier de eerste synode der Afscheidenen in een pakhuis op de Lijnbaansgracht samen. De strijd om de hoofdstad voor Christus te heroveren begon. Welk een centrale plaats de kerk van Amsterdam voor heel Nederland innam, kan blijken uit het feit, dat in tien jaar tijds de synode hier viermaal samenkwam (1840, '43, '49 en '51). Op de knieën biddend worstelden de broeders om hun God en elkander te vinden. De synodale debatten werden telkens onderbroken door psalmgezang. En God hoorde. In 1866, het beruchte cholerajaar, werd in de Nieuwe Keizersgrachtkerk, de „kathedraal der Afscheiding”, de groote verbroedering bezegeld. De acta van deze synode getuigen van breeden blik en principieele kracht.

Daarop kwam het jaar '86, waarin, nog duidelijker en algemeener dan in '34, de kerk een zegen werd voor de stad, vooral toen beide Reformaties in '92 met de vereeniging werden gekroond.

Thans roept de kerk van Amsterdam voor de 9de maal in een eeuw de zusterkerken samen. Er is veel veranderd. De revolutie heeft hier in de

laatste jaren meer overwinningen behaald dan het Evangelie. Op het Nassauplein staat een standbeeld, voorstellend Domela Nieuwenhuis, de vuisten gebald naar den hemel. Een geketende arbeider ziet naar hem op om hulp. Dit door de stad gesticht monument teekent den nieuwen geest, de andere verhouding. In het centrum worden de kerken gesloopt. Bioscooptheaters van meer dan een millioen bouwkosten gaan open. De in ledental slinkende kerk wijkt naar den omtrek. De city wordt al meer in beslag genomen door de wereld.

Er is dus reden tot inkeer en droefenis. Maar toch ook tot vertrouwen en dank. Nog is de Amsterdamsche kerk een gezonde, gezegende kerk, die de krachten vermenigvuldigt naarmate het getal van haar leden vermindert. Nog bezit zij negen dienaren des Woords. Twee nieuwe kapitale kerken heeft zij in enkele jaren tijds op den rand van haar territoir bijgebouwd. Door de zich steeds vertakkende evangelisatie voert zij den strijd om de stad voor Christus te herwinnen. Amsterdam toont iets van de waarheid der spreuk in haar kerkelijk zegel: „Elk rechtvaardige is moedig als 'n jonge leeuw". Het is een vreugde hier te leven en te werken. Uw zuster heeft nog steeds het recht — en dat niet alleen om het groote feit, dat de „alma mater" in haar midden is — een moederkerk te heeten.

3. In de derde plaats wil ik iets zeggen over de taak, die u wacht. De roepende kerk heeft u het agendum voorgelegd.

Agenda zijn in vergelijking met de *acta* bescheidene dingen. Er is dikwijls een tegenstelling tusschen wat de mensch *moet* en hetgeen hij *doet*.

Toch is het agendum een onmisbare factor in het synodale werk en een waardemeter voor de beteekenis van den arbeid.

Reeds de omvang zegt iets.

De agenda van deze synode zijn bijna het dubbele van de *acta* der eerste synode in 1836.

De inhoud bestaat voor een deel uit z.g. loopende zaken, die met de regelmaat van een klok den presidentialen hamer passeeren.

Juist deze vloeiende gemakkelijheid is bewijs van de gezondheid der kerkelijke constitutie. Zij toont ook haar eigen heerlijkheid. Niets van hetgeen voor de kerk van Christus gedaan wordt is onbelangrijk. Het doel adelt het werk in zijn minste deelen. Gelijk oudtijds het openen van de deuren en het aansteken van de lampen in den tabernakel als heilige handelingen golden, zoo heeft ook nu op de kerkelijke vergadering alle arbeid, zelfs het nazien van credentiebrieven en het ophalen van stembriefjes, een glimp van heerlijkheid. Ieder deputaatschap is een gezantschap van Christus wege.

Bovendien, er wachten u ook andere dan vanzelfsprekende dingen. Er komen zaken aan de orde, die wijzen op de reformatorische ontwikkeling van ons kerkelijk leven. Er moet worden weggeruimd wat den groei hindert en gedaan wat den groei bevordert.

Dit zijn bepaaldelijk de dingen, die betreffen

het werk der zending en der evangelisatie,
de behartiging van de belangen der Theologische School,
de verzorging der emeriti predikanten, predikantsweduwen en weezen,

de geestelijke bearbeiding van militairen en schippers,
de regeling van de tucht over doopleden en over wie zich aansluiten bij gevaarlijke bewegingen des tijds,

kwesties van diaconale verzorging,
en laatst niet het minst: het streven om te komen tot de eenheid van alle gereformeerde belijders.

Zoo spreekt het agendum van schoone plichten, die God ons oplegt, maar ook van lasten en kruisen, die wij elkander opleggen. Er zijn groote lijsten van bezwaarschriften tegen kerkelijke besluiten. Men komt bij u in hooger

beroep in kerkelijke geschillen, waaronder één, op het terrein der zending, van hoogst ernstig karakter. Er wordt u door de classis Bolsward gevraagd zoo mogelijk aan het kwaad der onrustwekkende geschillen in de kerkelijke pers een einde te maken.

Inderdaad, er is reden uw taak zwáár en belangrijk te noemen. Gij hebt voor uw werk noodig helder begrip en wijs gebruik van uw ambtelijke macht.

Ambtelijk, dat wil zeggen afhankelijk van Christus en geleid door zijnen Geest.

Agenda beteekent: wij moeten!

Maar ook Christus moet. De Apostel zegt: Hij moet als Koning heerschen.

Dit eenig en eeuwig *agendum* van onzen Koning mag u bemoedigen in het volbrengen van uw goddelijk schoone, maar bovenmenscheijk moeilijke taak.

Terwijl gij hier zitting houdt, is Christus boven in actie. Naar het teekenachtig woord van Psalm 68 *rijdt* de Koning in den hemel der hemelen, — terwijl gij hier spreekt, geeft Hij *een stem der sterkte*.

4. Volgens de traditie der openingswoorden, tenslotte een wensch.

Bijna 30 jaren zijn voorbijgegaan sinds de laatste synode te Amsterdam gehouden werd.

Het is een zeldzaam vredige en voorspoedige synode geweest. De kerk leefde nog in de nawerking van het groote verbroederingsfeest op de synode van '92.

De voorzitter, ds Hoekstra, kon bij de sluiting zeggen: „De Heere is ons en Zijn volk goed geweest. Hij heeft ons door geestelijke banden in Hem, die het Hoofd is, hechter aan elkander verbonden dan wij zelve soms gevoelden en geloofden. De eenheid van denken en willen, die het volk des Heeren deelachtig is, is liefelijker en krachtiger in de laatste jaren van ons kerkelijk leven uitgekomen dan wij soms wel durfden hopen”.

En dan volgen deze voor ds Hoekstra karakteristieke woorden: „Hoewel ons volk er niet afkeerig van is, zich tegenover elkander uit te spreken bij verschil van meening, was er toch in ons kerkelijk leven algemeen een drang en behoefte, om niet toe te geven aan wat verdeelen zou, maar elkander te vinden in de eenheid des Geestes”.

Ik weet zeker, naar het hart van de roepende kerk te spreken, als ik u toewensch, dat al uwe beraadslagingen het kenmerk van die begeerte naar eenigheid, van dat geloof in de eenheid, dragen zullen.

Niet alleen ter wille van de kerk zelf, maar ook om de wereld is deze Pinkstereenheid noodig.

De wereld is in nood, oneindig meer dan zij weet.

Tot het wezen der zonde behoort immers ook de onbewustheid van zonde.

Vandaar dat niet één van de vele profetische boeken, waarin de diagnose van dezen tijd gesteld wordt, bevredigt.

Alleen het profetische Woord Gods, dat schijnt in de duistere plaats, stelt ons in staat een juist oordeel te vellen.

Dit Woord leert ons dat de verdorvenheid der wereld in den diepsten grond niet een zedelijk, maar een geestelijk karakter draagt. Mogelijk komt er voor een tijd een groot rijk van vrede en broederschap als eindpunt van de humanistische ontwikkeling op aarde, maar dan zal dat rijk eerst recht de openbaring van ongelooft en vijandschap tegen God zijn.

Het rijk van den anti-Christ!

Wij zien het naderen van den apokalyptischen eindstrijd nog duidelijker in de idealistische bewegingen buiten Christus dan in de perverse uitingen van het schaamteloos menschenhart.

In deze wereld, die de kerk, méér nog door concurrentie dan door vuur en zwaard, vernietigen wil, leeft de gemeente van Christus, vergadert deze synode.

Daar is somtijds tusschen ons en die wereld meer verband, dan wij beseffen, verband van infectie door de wereld en van reactie tegen de wereld. Onze kerk is ontwaakt tot de meest grootsche daad, die zij doen kan: de zending, — een werk zóó redelijk en Godebehaaglijk, dat de minste poging beloond wordt door de mildste vrucht. Wij komen handen tekort om te oogsten.

Ook blijkt de ontwaking der kerk uit den arbeid der evangelisatie, uit de jeugdbeweging, uit de enorme, veelzijdige studie om te komen tot diepere kennis en meer universeele toepassing van het Woord Gods.

Dat de kerk leeft blijkt uit de worsteling om het leven.

Er is onder ons een nieuwe bekeering tot het absolute; een heroiek opkomen voor de volstrektheid van Gods eischen en beloften in het Verbond. Er is weer een pleiten voor de eer van de kerk; een keuren van het theologisch bezit, ook hetgeen geërfd is van de eerbiedwaardigste vaders.

Maar bij het licht van het profetisch Woord zien wij ook ontaardingsverschijnselen, die den invloed der wereld bewijzen en, als ze voortwoekeren, al den schoonen arbeid tot reformatie ijdel maken.

Wij zien mystieke verweeking en intellectueele verkalking; miskenning van de goddelijke en het trekken van eigen gefantaseerde menselijke grenzen; indifferentisme aan de ééne en principrijderij aan de andere zijde; weeë verbroedering en hoogmoedige uitsluiting; ongevoeligheid voor elkanders nooden en oneerbiedigheid tegenover elkanders christelijke vrijheid; en vooral de oeroude decadentie, die het eerst insluip, het laatst erkend wordt en het meeste kwaad doet: de onevenwichtigheid tusschen leer en leven. Precies omgekeerd als bij de wereld, waar het zedelijke dient om het geestelijke te vervangen. Bij de ontaarding van de kerk dient het geestelijke niet als beginsel, maar als surrogaat van het zedelijke, speciaal tegenover de hoofdsom van alle geboden, de liefde, *de liefde*, die altijd den plicht heeft zachtmoedig, en alléén het recht heeft, waar het noodig is, hard te zijn.

Liefdeloosheid is het voornaamste symptoom der deformatie.

De verschijnselen van deze corruptio pessima zijn er, misschien erger dan wij in al de jaren sinds het Pinkster van '92 beleefd hebben.

Gelukkig is er ook erkenning en wil tot bekeering.

Bovendien, wij hebben, juist in onze gereformeerde kerk, een bijzonder contact met het volk Gods, en dit eenvoudige volk is somtijds vromer en verstandiger dan zijn leiders. In de gemeenschap met dat volk, in het gebed van dat volk, ligt onze kracht. Want de groote Herder volbrengt zijn kracht in de kleine en zwakke schapen.

Er worden stemmen gehoord, die klagen over gemis aan leiding. De ouderen denken somtijds met weemoed aan den tijd, toen God door één man alle kerken met reformatorische kennis en kracht gezegend en daardoor de gedaante van ons nationale leven veranderd heeft.

Zulk een universeelen leider hebben wij niet meer.

Maar wij hebben den Oversten Leidsman des geloofs, Jezus, die ons het allesbeheerschend genie onthoudt, opdat wij te inniger uit Zijne volheid en te nauwer in gemeenschap met elkander zouden leven.

God geve u te vergaderen in die nauwe gemeenschap met Christus en geleid door den Geest van Christus, zoodat Zijn werk aan u gezien en uw werk over u en over al Gods volk, ja ook over de wereld, die zonder de kerk niet leven kan, bevestigd worde.

ARTIKEL 2.

Afgevaardigden.

De credentiebrieven worden opgenomen en onderzocht.
Afgevaardigd zijn:

door de particuliere synode van Groningen als *primi*: de dienaren des Woords J. A. Berghuis te Winschoten en S. Idema te Winsum, met de ouderlingen A. Scholtens te Groningen en W. Rozeboom te Scheemda; en als *secundi*: de dienaren des Woords J. H. Lammertsma te Appingedam en G. Diemer te Scheemda, met de ouderlingen R. Smit te Stedum en H. J. Riezebos te Grootegast;

door de particuliere synode van Friesland (N.G.) als *primi*: de dienaren des Woords dr W. A. van Es te Leeuwarden en W. H. den Houting te Huizum, met de ouderlingen IJ. Baumfalk te Metslawier en R. Dijkstra te Driesum; en als *secundi*: de dienaren des Woords J. van Loo te Zwagerveen en J. H. Kroeze te Dokkum, met de ouderlingen P. D. van der Meer te Oude Leije en A. van der Wal, te Harlingen;

door de particuliere synode van Friesland (Z.G.) als *primi*: de dienaren des Woords A. J. Bouma te Heerenveen en dr A. D. R. Polman te Bolsward, met de ouderlingen L. Nijdam te Woudsend en J. F. Weerstra te Witmarsum; en als *secundi*: de dienaren des Woords dr D. J. de Groot te Woudsend en G. M. van Rennes te Heeg, met de ouderlingen W. Bekius te Grouw en E. Elema te Sneek;

door de particuliere synode van Drenthe als *primi*: de dienaren des Woords N. Duursema te Nieuw-Amsterdam en P. Hekman te Beilen, met de ouderlingen J. Middelveld te Ruinerwold en H. Scheffer te Assen; en als *secundi*: de dienaren des Woords H. Fokkens te Hollandscheveld en D. Scheele te Assen, met de ouderlingen R. Booy te Leggelo (Dwingelo) en H. Hessels te Wittelte (Diever);

door de particuliere synode van Overijssel als *primi*: de dienaren des Woords W. L. Milo te Almelo en dr J. Thijs te Zwolle, met de ouderlingen J. J. Beukenkamp te Den Ham en R. Bosma te Rijssen; en als *secundi*: de dienaren des Woords H. Meulink te Enschede en H. A. Munnik te Zwolle, met de ouderlingen U. van der Vinne te De Krim en H. de Vries te Nijverdal;

door de particuliere synode van Gelderland als *primi*: de dienaren des Woords J. Douma te Arnhem en dr G. Keizer te De Steeg, met de ouderlingen W. H. H. van der Born te Zwartebroek en J. van der Waals te Nijkerk; en als *secundi*: de dienaren des Woords P. C. de Bruyn te Apeldoorn en D. Chr. Karssen te Hattem, met de ouderlingen J. Dijk te Arnhem en A. Veefkind te Putten;

door de particuliere synode van Utrecht als *primi*: de dienaren des Woords dr H. Kaajan te Utrecht en L. van Loon te Scherpenzeel, met de ouderlingen J. J. van Commenee te Utrecht en J. van den Berg te Renswoude; en als *secundi*: de dienaren des Woords G. van der Zanden te De Bilt en P. de Jong te Bunschoten-Spakenburg, met de ouderlingen C. F. van Dijke te Lopik en W. J. Voogsgeerd te Nieuw-Loosdrecht;

door de particuliere synode van Noord-Holland als *primi*: de dienaren des Woords J. L. Schouten te Amsterdam en D. Hoek te Enkhuizen, met de ouderlingen J. H. Linschoten te Amsterdam en C. A. van den Heuvel te Heemstede; en als *secundi*: de dienaren des Woords A.

Schweitzer te Amsterdam-Noord en H. S. Bouma te Amsterdam-Zuid, met de ouderlingen G. van der Steen te Amsterdam-West en F. H. Bos te Halfweg;

door de particuliere synode van Zuid-Holland (N.G.) als *primi*: de dienaren des Woords dr K. Dijk te 's Gravenhage-West en H. Meijering te Katwijk aan den Rijn, met de ouderlingen M. A. D. H. Schalekamp te Wassenaar en dr G. K. Schoep te 's Gravenhage-Oost; en als *secundi*: de dienaren des Woords E. H. Broekstra te Rijnsburg en A. H. van Minnen te 's Gravenzande, met de ouderlingen W. Hooykaas te Schoonhoven en W. Hummelen te Alphen aan den Rijn;

door de particuliere synode van Zuid-Holland (Z.G.) als *primi*: de dienaren des Woords W. W. Meynen te Dordrecht en F. C. Meijster te Rotterdam, met de ouderlingen C. Zwaan te Mechelen en J. Manni te Rotterdam; en als *secundi*: de dienaren des Woords N. Buffinga te Rotterdam en dr E. D. Kraan te Vlaardingen, met de ouderlingen J. Barnhard te Heerjansdam en J. C. Diepenhorst te Strijen;

door de particuliere synode van Zeeland als *primi*: de dienaren des Woords A. Scheele te Kapelle-Biezeling en W. H. van der Vegt te Goes, met de ouderlingen J. F. Heemskerk te Middelburg en R. Zuidema te Goes; en als *secundi*: de dienaren des Woords A. C. Hey te Koudekerke (Walcheren) en dr J. van Lonkhuyzen te Zierikzee, met de ouderlingen J. Bosselaar te Aagtekerke en A. Wisse te Anna Jacobapolder;

door de particuliere synode van Noord-Brabant en Limburg als *primi*: de dienaren des Woords H. de Bruyn te Nieuwendijk en J. de Vries te Tilburg, met de ouderlingen H. Knook te Klundert en W. Nienhuis te Eindhoven (Geldrop); en als *secundi*: de dienaren des Woords J. H. Jonker te Werkendam en G. J. Pontier te Heerlen, met de ouderlingen A. Bax Gzn te Zevenbergen en C. G. de Jong te Almkerk;

door de classis Batavia als *primi*: de dienaren des Woords E. de Jong te Pematang-Siantar en A. Pos te Djokjakarta, met de ouderlingen Tj. Dijkstra te Bandoeng en G. M. A. Laernoës te Semarang; en als *secundus* de dienaar des Woords H. Bergema te Keboemen;

door de „Synode der altreformierten Kirchen Deutschlands” als *primi*: de dienaren des Woords E. Kolthoff te Veldhausen en B. H. Lankamp te Uelsen, met de ouderlingen G. J. Vette te Grasdorf en J. Kl. Brookhuis te Wilsum; en als *secundi*: de dienaren des Woords L. Mensink te Nordhorn en G. Husmann te Bunde, met de ouderlingen B. Zimmermann te Ihrhove en H. Heikens te Campen.

Alle *primi*-afgevaardigden zijn tegenwoordig.

De synode wordt geconstitueerd.

ARTIKEL 3.

Praeadviseerende leden.

Als praeadviseerende leden zijn tegenwoordig alle de hoogleeraren: dr G. Ch. Aalders, dr C. van Gelderen, dr S. Greijdanus, dr F. W. Grosheide, dr G. M. den Hartogh, dr V. Hepp, dr H. H. Kuyper,

dr D. Nauta, dr J. Ridderbos, dr K. Schilder en dr J. Waterink. Van den emeritus-hoogleeraar dr A. G. Honig kwam bericht dat zijn hooggeleerde eerst later ter synode zal kunnen komen.

ARTIKEL 4.

Door buitenlandsche kerken zijn afgevaardigd:
 door „Die Gereformeerde Kerk van Suid Afrika”, ds W. J. Snijman van Venterstad en ds B. J. de Klerk van Dordrecht;
 door „The Reformed Church of America”, rev. Henry A. Vruwink van Albany, New York;
 door de „Christian Reformed Church of America”, rev. E. F. J. van Halsema van Passaic, New Jersey;
 door de „Freie reformierte Gemeinden in Schlesien und Saksen”, primus ds H. Graefe, Görlitz; secundus ältester Georg Liebscher, Ebersbach;
 door „The Church of Scotland”, rev. R. P. R. Anderson;
 door „The Free Church of Scotland”, rev. W. Miller en mr W. Rounsfell Brown; en
 door „The United Original Secession Church”, rev. John Howe.

Buitenlandsche afgevaardigden.

ARTIKEL 5.

Bij schriftelijke en eerste stemming worden verkozen: ds J. L. Schouten tot praeses, dr K. Dijk tot assessor en tot scribae dr G. Keizer en dr J. Thijs.

Moderamen.

Nadat het moderamen zijn plaats heeft ingenomen neemt de praeses de leiding der vergadering op zich, mede namens de andere leden zijn hartelijken dank betuigende voor het in hen gestelde vertrouwen, waarin de waarborg mag worden gezien voor aller medewerking tot een vlotte afhandeling der in het agendum voorkomende vele en belangrijke zaken. Laten wij biddend op den berg verkeereren, om hier in de vergadering te kunnen werken naar 's Heeren plan en als Zijn getrouwe knechten te kunnen bouwen.

ARTIKEL 6.

Op uitnoodiging van den praeses betuigen alle leden door op te staan instemming met de belijdenisschriften van de gereformeerde kerken in Nederland. De praeses wijst op het feit dat wij in deze belijdenisschriften den grondslag hebben waarop wij door de genade des Heeren zullen kunnen bouwen en besluit met het votum: onze hulpe is in den Naam des Heeren, Die den hemel en de aarde gemaakt heeft.

Instemming met de belijdenisschriften.

ARTIKEL 7.

De praeses dankt de kerk van Amsterdam, dat zij aan vele afgevaardigden herberg heeft willen verleen. Veel werk is ter voor-

Dank voor het werk der voorbereiding.

bereiding der synode verricht geworden. Inzonderheid komt een woord van dank en waardeering toe aan den sub-scriba der commissie uit den kerkeraad aangewezen voor dezen arbeid. Br Linschoten heeft kracht noch tijd gespaard om deze voorbereiding zoo goed mogelijk te doen zijn.

Tot deze voorbereiding rekent de praeses ook de leiding door dr Dijk gegeven bij de ure des gebeds. Hij zegt dezen hartelijk dank voor de wijze waarop dit door hem is geschied, toen hij ons bepaalde bij 't voorbeeld Gods waarnaar moet worden gebouwd en den nadruk legde op den eisch te vertoeven op den berg, zal hier beneden met vrucht kunnen worden gewerkt tot den opbouw der kerk en ter verheerlijking des Heeren.

ARTIKEL 8.

Dank aan
dr Wielenga voor
zijn openingswoord.

De praeses richt zich hierop tot dr Wielenga, hem dankende voor zijn uitnemend en zoo schoon woord ter opening der synode gesproken; we zullen dankbaar zijn daarvan, na de verschijning in de Acta, nog eenmaal te kunnen genieten.

ARTIKEL 9.

Welkomstwoord
tot de hoogleeraren
en buitenlandsche
afgevaardigden.

De praeses roept den hoogleeraren een hartelijk welkom toe, hen verzekerende dat van hun gewaardeerde praeadviezen gaarne gebruik zal worden gemaakt, zoodat de kerk des Heeren daarbij zal gebaat worden; in het bizonder betuigt hij de blijdschap der synode, dat zij prof. Kuyper in haar midden aan de tafel der professoren mag zien, een voorrecht, dat de laatste drie synoden door ongesteldheid van dezen hoogleeraar moesten missen. De Heere blijve u sterken en geve dat het bij het klimmen uwer jaren licht moge wezen.

Gedachteniswoord
gewijd aan
prof. Hoekstra.

Daarop verheffen zich alle leden van hun zitplaatsen en spreekt de praeses treffende woorden ter nagedachtenis van prof. dr T. Hoekstra. Wij zijn dankbaar voor hetgeen de Heere in dezen hoogleeraar aan de Theologische School te Kampen en in haar aan onze kerken geschonken heeft. En als wij denken aan deze eenmaal zoo krachtige figuur, zoo vroeg weggenomen, dan stemt ons hart in met de psalmwoorden, dat de Heere regeert, dat er wolken en donkerheid rondom Hem zijn, doch dat gerechtigheid de vastigheid is van zijn troon. Weemoed vervult onze harten vanwege zijn echtgenoot; wij smeeken den Heere dat Hij het zoo moge maken met haar, dat zij eerlang weder kan keeren tot haar kring en Hij de tegenwoordige krankheid van haar wegneme.

In 't bizonder worden nog de afgevaardigden van Oost-Indië toegesproken en die uit Duitschland. Moge het contact blijven bestaan en wij alzoo samenwerken tot den opbouw van Sion. Zij het dat de broeders in Duitschland moeilijke dagen beleven, onder de wolk verkeeren, in hun hart zij iets van hetgeen de psalmist zegt en zingt

van de majesteit, kracht en heerlijkheid des Heeren: De rivieren verheffen haar aanstooting; doch de Heere in de hoogte is geweldiger dan het bruisen van groote wateren, dan de geweldige baren der zee.

Den broederen uit Duitschland wordt verzekerd dat wij in onze gebeden hen rustdag aan rustdag gedenken.

Verder worden de buitenlandsche afgevaardigden welkom geheeten. Moge door hun tegenwoordigheid in het midden onzer vergaderingen de band aan de kerken, die hen afvaardigden, worden versterkt.

Ook de pastores loci worden uitgenoodigd als adviseerende leden in het midden der synode zitting te nemen.

ARTIKEL 10.

De praeses benoemt dr B. A. Knoppers en ds D. Sikkel tot leden van de *perscommissie* en verzoekt hun, in overleg met het moderamen, zorg te dragen voor het officieel persverslag. Alleen voor den inhoud daarvan draagt de synode verantwoordelijkheid.

Persverslag.

ARTIKEL 11.

De synode besluit gastvrijheid te verleenen aan de vertegenwoordigers van de volgende persorganen: *De Standaard, De Rotterdammer* (Chr.), *De Zeeuw, De Nieuwe Provinciale Groninger Courant* en het *Friesch Dagblad*.

Pers.

Zij spreekt nog nadrukkelijk uit dat zij zich aansprakelijk stelt alleen voor het officieel verslag, dat de genoemde bladen zullen ontvangen door bemiddeling van de perscommissie in het vorig artikel genoemd.

ARTIKEL 12.

De praeses deelt mede dat de *openbare vergaderingen der synode toegankelijk* zijn voor leden van de gereformeerde kerken, doch ook uitsluitend voor dezen.

Toegang tot de openbare vergaderingen der synode.

ARTIKEL 13.

De synode besluit de zittingen te zullen houden in den regel van 's morgens negen uur tot 's middags vijf uur, met een pauze van half één tot twee uur.

Duur van de vergaderingen.

ARTIKEL 14.

De regeling van de finantiën dezer synode wordt opgedragen aan den assessor en aan br C. Visser te 's Gravenhage.

Finantiën.

ARTIKEL 15.

Afsluiting van het agendum. De synode besluit in het persverslag mede te deelen, dat wat niet zal zijn ingekomen vóór en met de eerste post op Maandag 31 Augustus, niet meer aan het agendum zal kunnen worden toegevoegd.

ARTIKEL 16.

Agendum. Het agendum, met wat daaraan later nog wordt toegevoegd, bevat de volgende punten:

A. LEERBOEK VOOR DE CATECHISIATIEN.

1. Rapport van de deputaten der generale synode van Middelburg inzake het nieuwe leerboek voor de catechisatiën. Rapporteur: dr K. Sietsma.
2. Missive van den auteur van de proeve van een leerboek voor de catechisatiën onder het motto: „Non nova, sed nove”.

B. LITURGIE.

I. Rapport van de deputaten der generale synode van Middelburg inzake de uitbreiding van den bundel „Eenige Gezangen” en de Liturgie. Rapporteur: ds J. Douma.

II. Bezwaarschriften inzake de uitbreiding van den bundel „Eenige Gezangen” (artikel LXIX K.O.) van:

1. L. Flipse te Dorcht.
2. P. C. van Booren c.s. te Leiden.
3. C. J. van Os c.s. te Waddinxveen.
4. J. de Koning te 's Gravenhage.
5. C. Koetsier c.s. te Bilthoven.
6. G. Veltman c.s. te Ferwerd.
7. J. van Nieuwkerk c.s. te Ermelo.
8. H. Guichelaar c.s. te De Krim (O.).
9. D. van Lohuizen c.s. te Vroomshoop.
10. H. Koogje c.s. te Schiedam.
11. C. van Eijdsden c.s. te Rotterdam.
12. E. Schotanus c.s. te Driesum (Wouterswoude).
13. J. M. Bakker c.s. te Gouda.
14. J. Jutstra c.s. te Daarlerveen.
15. H. Dijkstra c.s. te Leeuwarden.
16. J. W. van den Heuvel c.s. te Uithoorn.
17. L. Kramer c.s. te 's Hertogenbosch.
18. J. de Jong c.s. te Sneek.
19. J. Buter c.s. te Emmercompascuum.
20. E. Vlieg c.s. te Koudum.
21. H. Nieuwenhuis c.s. te Vreeswijk.
22. H. Dijkslag c.s. te Wilnis.
23. L. Groen c.s. te Vreeswijk.
24. W. van Weijen c.s. te Rotterdam-Zuid.
25. Joh. van Groenewegen c.s. te Rozenburg.
26. A. Hagendoorn c.s. te Rotterdam-Zuid.
27. I. Stapper c.s. te Alphen aan den Rijn.
28. J. Belt te Alphen aan den Rijn.
29. C. Sutterland c.s. te Alphen aan den Rijn.

30. M. van Dijk te Alphen aan den Rijn.
31. G. A. van Beest te Vreeswijk.
32. J. Bakker c.s. te Amsterdam.
33. J. van den Akker c.s. te Rotterdam-Zuid.
34. S. Postma c.s. te Oegstgeest.
35. G. Gerrits c.s. te Vroomshoop.
36. J. Hamhuis te Heemse.
37. J. W. den Boer c.s. te Rozenburg.
38. J. Jongsma c.s. te Hemelum.
39. D. van der Neut te Lemmer.
40. M. Bakker c.s. te Kommerzijl.
41. B. van Helden c.s. te Rotterdam-Zuid.
42. B. H. Harsevoort te Heemse.
43. W. van Werven c.s. te Kampen.
44. D. van Vliet te Utrecht.
45. M. van Vliet c.s. te Utrecht.
46. J. Stomp c.s. te Zeist.
47. D. Zwart c.s. te Meerkerk.
48. P. Verduijn c.s. te Naaldwijk.
49. A. Voortman te Nijverdal.
50. W. Rijsburger c.s. te Leiderdorp.
51. A. Haan c.s. te Assen.
52. J. Roebeling te Scheveningen.
53. E. G. Visser te Breukelen.
54. J. J. Voshart c.s. te Nieuwerkerk.
55. C. Hoek c.s. te Gouda.
56. A. Huijgens c.s. te Barendrecht.
57. Th. F. Pieters c.s. te Zeist.
58. P. de Bruijne c.s. te Kralingen.
59. G. van de Weg c.s. te Dordrecht.
60. G. J. Hiemstra c.s. te Ternaard.
61. L. van der Guft c.s. te Leersum.
62. P. Horjus c.s. te Utrecht.
63. C. Pater c.s. te Baarn.
64. F. W. H. Verhoeff te Amsterdam.
65. G. Mensinga c.s. te Soest.
66. G. Dam c.s. te Knijpe.
67. F. B. Duizer c.s. te Asperen.
68. J. Veen c.s. te Heerhugowaard.
69. P. Gerritse c.s. te Ridderkerk-Slikkerveer.
70. J. Moor c.s. te Rotterdam-Zuid.
71. J. M. Bakker te Scherpenzeel.
72. K. Wolters c.s. te Zuidlaren.
73. J. van der Vinne te Nieuwlande.
74. G. van Veelen c.s. te Oosterbeek.
75. A. Braaksma c.s. te Anjum.
76. D. Boogaard c.s. te Gorinchem.
77. J. J. Gillissen c.s. te Weesp.
78. J. van Katwijk c.s. te Schiedam.
79. P. L. Dees c.s. te Geersdijk.
80. Fam. Schaap te Bussum.
81. A. Feitsma c.s. te Loosduinen.
82. W. van der Mast c.s. te Rotterdam-Zuid.
83. G. Dekker c.s. te Hoek van Holland.
84. Zr P. Broeker te 's Gravenhage-West.
85. J. W. Gerrits te Den Dolder.
86. J. van de Kuinder c.s. te Den Dolder.
87. U. E. Janssen-Vink c.s. te Rotterdam.
88. C. D. van der Merwe te Rotterdam.

89. D. C. Groeneveld te Dordrecht.
90. J. Pronk c.s. te Scheveningen.
91. G. Snel Pzn c.s. te Nederhorst den Berg.
92. B. Molenaar Fzn te Rotterdam-Delfshaven.
93. Wed. E. P. Verhaagen c.s. te Rotterdam.
94. Drs A. Luinstra te Dordrecht.
95. H. van Kaam c.s. te Schiedam.
96. C. Ippel Jzn c.s. te Werkendam.
97. W. Nieuwland c.s. te 's Gravenhage-Zuid.
98. S. Buikema c.s. te Uithuizermeeden.
99. A. Vrij c.s. te Brielle.
100. D. van 't Wout c.s. te Hazerswoude.
101. H. Klijnsma te Makkum.
102. J. A. A. van Arkel c.s. te Alphen aan den Rijn (Oudshoorn).
103. J. Ezinga c.s. te Zutphen.
104. D. van Schoonneveldt te Rotterdam.
105. P. Kraan te Reeuwijk.
106. K. Domburg te Alphen aan den Rijn.
107. W. H. W. Damming c.s. te Hoogeveen.
108. Tj. Verbeek te Marrum.
109. C. A. Kingma te Wansverd.

III. a. Verzoek van de „*Synode der altreformierten Kirchen Deutschlands*” inzake uitgave van een Duitsch Gezangboek.

De „*Synode der altreformierten Kirchen Deutschlands*” verzoekt de generale synode wel te willen goedkeuren de volgende zaak:

„Het gebruik der Nederlandsche taal zal van 1 November van dit jaar af in de openbare godsdienstoefeningen niet meer toegestaan zijn.

De „*altreformierte Kirchen*” verkeeren daardoor in de noodzakelijkheid, spoedig een nieuwe uitgave van een *Duitsch* Gezangboek ter hand te nemen, opdat het met ingang van 1 November a.s. in gebruik kan worden genomen. Het desbetreffende Gezangboek dat inhouden zal de 150 Psalmen, de „*Eenige Gezangen*”, de Formulieren en de Belijdenisschriften is bereids in druk gegeven.

Gezien den korten tijd is het niet mogelijk het opnieuw uit te geven Gezangboek ter goedkeuring en bekrachtiging aan de generale synode voor te leggen. Wil nochtans, na kennisneming van de genoemde omstandigheden, uw toestemming geven en den gedanen arbeid van de „*altreformierte Kirchen*” te dezer zake goedkeuren”.

b. Afdruk van de uitgave Duitsch gezangboek.

IV. Schrijven van *br J. Gevers* te Voorburg betreffende zijn geschil met den kerkeraad van de gereformeerde kerk van Voorburg inzake uniformiteit in de liturgie (met 1 bijlage).

V. Missive van de *Vereeniging van organisten bij de gereformeerde kerken* betreffende de opdracht aan de deputaten ad hoc om zich in verbinding te stellen met het bestuur dezer vereeniging inzake het geven van aanwijzingen omtrent de melodieën.

VI. Verzoek van de classis *Almkerk*:

„De classis Almkerk van de gereformeerde kerken, vergaderd op 24 Augustus 1936, kennis genomen hebbende van moeilijkheden omtrent de beteekenis van artikel LXIX K.O., verzoekt aan de generale synode zich uit te spreken, of het de bedoeling der synode is, dat het in de vrijheid der kerken staat de gezangen te gebruiken, ja dan neen”.

VII. Voorstel van *ds J. H. Jonker* te Werkendam:

Ds J. H. Jonker stelt aan de generale synode voor:

Artikel LXIX der K.O. aldus te wijzigen, dat het gelezen worde:
 „In de kerken zullen gezongen worden *alleen* de psalmen Davids, terwijl het in de vrijheid der kerken zal staan de „Eenige Gezangen”, zooals die zijn gehandhaafd en vastgesteld voor kerkelijk gebruik door de generale synode van Middelburg in 1933, te gebruiken of na te laten” (met toelichting).

VIII. Bezwaarschrift van *zr H. van Heerde* te Zwolle inzake het Formulier van bevestiging der ouderlingen en diakenen.

IX. Bezwaarschrift van *zr Middelman-Moll* te Voorthuizen inzake het huwelijksformulier.

C. THEOLOGISCHE SCHOOL.

1. Rapport van de curatoren der Theologische School. Rapporteur: ds F. C. Meijster.

2. Voorstel van de particuliere synode van *Drenthe* inzake het promotierecht:

De particuliere synode van Drenthe stelt aan de generale synode voor: na te gaan, hoever het staat met „de genoegzame eenparigheid”, opdat onder den zegen des Heeren op een volgende synode de zaak van het promotierecht der Theologische School tot een goed einde worde gebracht.

3. Verzoek van de particuliere synode van *Friesland* (N.G.) inzake de benoeming van curatoren:

De particuliere synode van Friesland (N.G.), in het midden latend, op welke wijze de benoeming van curatoren der Theologische School dient te geschieden, haar bevreemding uitsprekende, dat blijkens artikel 269, punt 32, der Acta van de generale synode van Middelburg de benoeming der curatoren in afwijking van den tot dusver gevolgden regel door de generale synode is geschied, verzoekt aan de generale synode, zich nader te verklaren over de beteekenis van artikel 3 van het reglement voor de theologische opleiding aan de Theologische School van de gereformeerde kerken in Nederland.

4. Schrijven van *ds A. Groenewegen* te Charlois (em. predikant van Woudsend) inzake zijn missive aan de generale synode van Arnhem 1930.

5. Schrijven van *br P. Gootjes Czn* te Bergen inzake het promotierecht.

6. Schrijven van *dr J. J. van Manen* te Zutphen betreffende het door de generale synode van Middelburg genomen besluit inzake het lectoraat.

7. Schrijven van *br J. van der Meulen* te Oosterwolde.

D. THEOLOGISCHE FACULTEIT DER VRIJE UNIVERSITEIT.

Rapport van de deputaten voor de oefening van het verband tusschen de gereformeerde kerken in Nederland en de theologische faculteit der Vrije Universiteit. Rapporteur: dr J. Thijs.

E. RADIO-KERKDIENSTUITZENDING.

1. Rapport van de deputaten der generale synode van Middelburg voor radio-kerkdienstuitzending. Rapporteur: ds J. A. Tazelaar.

2. Rapport van de deputaten voor de radio-kerkdienstuitzending in Ned.-Indië. Rapporteur: ds R. C. Harder.

3. Verzoek van den kerkeraad van de gereformeerde kerk van *Bloemendaal* inzake verhooging van de jaarlijksche bijdrage tot steun van de radio-uitzendingen van zijn kerk.

4. Rekening 1935/1936 en balans per 1 Mei 1936 der radio-commissie van de gereformeerde kerk van *Bloemendaal*.

5. 50 ex. „De Ware Bekeering” Catechismus-predicatie over Zondag 33, uitgesproken 19 April 1936 in de gereformeerde kerk van Bloemendaal door Joh. C. Brussaard.

6. Finantieel verslag door ds J. van Nes van de radio-kerkdienst-uitzending.

F. VERZORGING EMERITI-PREDIKANTEN, PREDIKANTS-WEDUWEN EN -WEEZEN.

1. Rapport van de deputaten der generale synode van Middelburg voor de kas tot steun bij de uitvoering van artikel XIII K.O. Rapporteur: ds A. Schweitzer.

2. Voorstel van de particuliere synode van *Noord-Holland* inzake landelijke samenwerking:

De particuliere synode van Noord-Holland stelt aan de generale synode voor, stappen te doen, die kunnen leiden tot een landelijke samenwerking inzake de uitvoering van artikel XIII K.O.

3. Verzoek van de particuliere synode van *Overijssel* inzake herziening van het besluit der synode van Middelburg:

De particuliere synode van Overijssel richt tot de generale synode het verzoek om revisie van het besluit der generale synode van Middelburg 1933: „de synode, gehoord de mededeelingen van de commissie betreffende haar samenspreking met ds W. L. Milo, namelijk dat de deputaten ad artikel XIII K.O. verklaard hebben, dat inzake het niet brengen van het pensioen van ds E. Prinsen op de begrooting voor 1933—1934 door hen geen andere wijze van doen gevolgd is dan zij steeds in soortgelijke gevallen volgen . . . besluit” enz. (Acta artikel 185).

De particuliere synode maakt bezwaar tegen den hier aangegeven grond van het besluit, daar zij van oordeel is, op grond van de mededeeling van den generalen deputaat ds H. Meulink, dat soortgelijke gevallen sinds 1923 nog niet waren voorgekomen.

Wel was de regel, dat geen rekening gehouden werd met emeriteeringen, die te wachten waren in het komende boekjaar, wijl geen som daarvoor *kon* voorkomen op de begrooting eener particuliere synode.

Maar in dit geval stond het heel anders. Het emeritaat van ds E. Prinsen was in de April-vergadering van de classis Deventer verleend. Deze post was terecht gebracht op de begrooting; ze stond vast.

Een jaar te voren, 1932, was op de begrooting gebracht het bedrag van het pensioen van ds L. Kuiper van Kampen. Toen maakten generale deputaten bezwaar op grond dat het emeritaat nog niet door de classis Zwolle was verleend, hoewel het wel was aangevraagd en de aanvraag door den kerkeraad van Kampen was ingewilligd, zoodat het pensioensbedrag was vastgesteld.

Met dezen grond: „door de classis nog niet verleend” kon de particuliere synode van Overijssel genoeg nemen.

Des te meer was zij verbaasd ook de post voor het pensioen van ds E. Prinsen, nu het emeritaat wel door de classis was verleend, te zien geschrapt.

En dat generale deputaten toch ook zelf het rechtmatige van het brengen van zulk een post op de begrooting inzagen, blijkt hieruit dat zij in 1934 besloten de bedragen wel op hun begrooting te brengen voor pensioenen, die na 1 Juli ingaan, wanneer de classis het emeriteerings-besluit genomen heeft, mits zulk een emeritaat niet later ingaat dan 1 October van het komende boekjaar.

De particuliere synode vraagt daarom herziening van het besluit der synode van Middelburg, in artikel 185 harer Acta vermeld, en terugstorting van het bedrag, zijnde f 1900.—, dat de particuliere synode destijds als steun geboden heeft voor te zwaar belaste provincies, terwijl zij zelf naar draagkracht belast was.

4. Voorstel van de classis *Haarlem* inzake vacaturediensten en emeriteering.

De classis Haarlem stelt aan de generale synode voor:

1° aan de kerken te verzoeken, ten einde aan de theologische kandidaten meer gelegenheid te geven de kerken te dienen, slechts in uiterste noodzakelijkheid, b.v. bij de bediening der sacramenten, bij voorkomende vacatures hoogleraren of emeriti predikanten uit te noodigen in den dienst des Woords voor te gaan en laatstgenoemden te verzoeken dezelfde gedragslijn te volgen;

2° er, tenzij het profijt der kerken anders mocht eischen, bij de kerken op aan te dringen, dat de predikanten, na volbrachten 40-jarigen diensttijd of het bereiken van den 70-jarigen leeftijd, eervol emeritaat aanvragen.

3° Indien de aanneming van laatstgenoemd voorstel de kas van artikel XIII K.O. te zwaar zou belasten, wordt in overweging gegeven dit artikel aan een geheele herziening te onderwerpen.

5. Verzoek van de particuliere synode van *Gelderland* inzake geneeskundige verklaringen:

De particuliere synode van Gelderland richt tot de generale synode het verzoek: te bepalen dat bij emeriteering ter oorzaak van ziekte, de onbekwaamheid tot de uitoefening van den dienst zal moeten blijken uit een verklaring van twee bevoegde deskundigen, van wie één is aan te wijzen door den belanghebbenden predikant en één door den betrokken kerkeraad, terwijl bij geschil een derde kan worden aangewezen door de betrokken classis.

6. Bezwaar van de classis *Stadskanaal*:

Missive van de classis Stadskanaal betreffende haar bezwaar tegen een besluit van de particuliere synode van Groningen inzake de uitvoering van artikel XIII K.O.

7. Schrijven van den kerkeraad van de gereformeerde kerk van *Kampen*, waarin hij ter kennisneming toezendt een bij hem ingediend uitvoerig rapport inzake de regeling van het emeritaat in onze kerken met als bijlage een paar adviezen van prof. dr Van Haeften en dr Campagne.

8. Schrijven van ds *H. Brinkman* te Harmelen inzake de bepalingen naar artikel XIII K.O. gemaakt door de generale synode van Middelburg.

9. Verzoek van de classis *Batavia*:

„De classis Batavia, vergaderd te Solo 30 Juni en 1 Juli 1936, spreekt uit, dat het noodig zal zijn, dat de 'Overeenkomst van de gereformeerde kerken in het ressort der classis Batavia inzake de verzorging van emeriti predikanten, predikants-weduwen en -weezen', vastgesteld op de classicale vergadering van 4—6 April 1928, zal vervallen, zoodra een andere vorm van

verzorging van emeriti predikanten enz. voor haar kerken gelden zal, welke zaak definitief door de eerstvolgende classis zal worden beoordeeld, en besluit zich te wenden tot de generale synode onzer kerken in Augustus a.s. met het verzoek, dat de generale synode bepale:

a. dat ook voor de kerken der classis Batavia zullen gelden de regelen der emeritaatsvoorziening, die gelden voor de kerken in Nederland, met inachtneming van de bepalingen der generale synode van 1927, zooals deze eenigermate gewijzigd zijn ter generale synode van 1933 en

b. dat mede met het oog op het specifiek-Indische (b.v. de emeriteering op jongeren leeftijd (55 jaar), wat voor de opvoeding der kinderen geldelijke moeite kan veroorzaken) aan de kerken der classis Batavia wordt toegestaan, uit eigen middelen in bepaalde gevallen een toeslag te geven boven het gewone emeritaats-pensioen enz. aan de dienaren des Woords (of hun weduwen en weezen), die door de kerken der classis Batavia gëmeriteerd zullen worden; en dat het bijeenbrengen van gelden voor dit doel buiten beschouwing zal blijven bij de verplichting om de volle bedragen van het emeritaatspensioen geheel zelf te dragen en besluit deputaten te benoemen en hun op te dragen, nader te overleggen, hetzij geheel schriftelijk of ten deele ook mondeling door broeders, door hen aangewezen, met de deputaten van de generale synode voor de uitvoering van artikel XIII K.O., en op de classicale vergadering van 1937 te rapporteeren".

G. HULPBEHOEVENDE KERKEN EN PERSONEN.

1. Rapport van de deputaten voor de generale kas naar artikel XI K.O. Rapporteurs: ds H. Meijering en ds E. A. Groenewegen.

2. Verzoek van de particuliere synode van *Gelderland* inzake den arbeid in Rijn-Pruisen en Westfalen:

De particuliere synode van Gelderland dringt er bij de generale synode op aan, dat deze aan al de kerken een krachtige schriftelijke opwekking doe toekomen om den arbeid vanwege de gereformeerde kerken onder de Nederlanders in Rijn-Pruisen en Westfalen te steunen.

3. Voorstel van de particuliere synode van *Noord-Brabant en Limburg* inzake de methode van steunverleening:

De particuliere synode van Noord-Brabant en Limburg stelt aan de generale synode voor:

„De gereformeerde kerken der particuliere synode van Noord-Brabant en Limburg, vergaderd den 10den Juni 1936 te 's Hertogenbosch, kennis hebbende van het feit, dat de deputaten van de generale synode ad artikel XI K.O. in de wijze van steunverleening de methode volgen, dat zij hulpbehoevende kerken steunen, en geweigerd hebben op een desbetreffend verzoek de gelden voor de kerken in het provinciaal ressort bestemd via den penningmeester van de deputaten der particuliere synode uit te keeren en dus niet met bepaalde kerken, maar met de particuliere synode te handelen; gelet op het besluit van de generale synode van Dordrecht van 1893, artikel 176; verzoeken uw vergadering te willen onderzoeken of de methode, die de deputaten der generale synode ad artikel XI K.O. volgen in overeenstemming is met dit besluit, en zoo zij deze vraag meent bevestigend te moeten beantwoorden, dit duidelijk in het licht te willen stellen, of zoo zij deze vraag ontkennend meent te moeten beantwoorden, haar te benoemen deputaten op te dragen de methode in de wijze van steunverleening in overeenstemming te brengen met het bepaalde in artikel 176 van de Acta van Dordrecht 1893".

4. Verzoek van de synode der „*altreformierten Kirchen Deutschlands*" inzake voorschot voor de kerk van Laar:

De synode der „altreformierten Kirchen Deutschlands“ zendt met haar goedkeuring door aan de generale synode een verzoek van de altreformierte Gemeinde *Laar* (Graafschap Benheim) van den volgenden inhoud:

„De kerkeraad van Laar verzoekt, indien zulks noodig mocht blijken, om een *voorschot* uit de generale kas voor hulpbehoevende kerken van *f* 160.— (honderdzesstig gulden) ter uitbetaling van het salaris van den dienaar des Woords te Laar, wiens gezin op medisch advies in Coevorden woonachtig is.

Deze aanvraag is noodig vanwege de deviezen-bepalingen en berekend naar een salaris van 3200 R.M. naar den koers van 1 R.M. = *f* 0.60.

De kerkeraad van Laar neemt op zich de verplichting, zoodra dat wettelijk toegestaan is, het verleende voorschot tegen *denzelfden koers* weer terug te betalen”.

5. Verzoek van *R. H. Cazemier* te Groningen ten behoeve van *O. Cazemier*.

6. Verzoekschrift van den kerkeraad van de gereformeerde kerk van *Wierum*:

De kerkeraad van de gereformeerde kerk van Wierum verzoekt aan de generale synode:

a. of de kerk van Wierum uit de generale kas voor hulpbehoevende kerken een steun toe te zeggen van *f* 900.— per jaar; hetzij van najaar 1938 af, indien, buiten de generale kas om, gedurende twee jaar op andere wijze in den nood kan worden voorzien, b.v. door het zoogenaamde „Comité Grosheide-Schouten”; hetzij, indien dit laatste niet mogelijk is, van den dag af, dat een eventueel te beroepen predikant of candidaat bevestigd wordt;

b. of deputaten te benoemen met de opdracht, in overleg met de kerk van Wierum middelen te beramen en wegen te zoeken, die kunnen leiden tot het voorzien in den geestelijken nood van de kerk van Wierum door het beroepen van een eigen herder en leeraar;

c. of de kerk van Wierum van advies te dienen bij het pogen, zonder hulp van deputaten, bedoeld onder *b*, tot hetzelfde doel te geraken;

d. of een anderen weg te wijzen, waardoor de kerkeraad van Wierum in de gelegenheid wordt gesteld, aan zijn roeping, om n.l. in den dienst des Woords te Wierum te voorzien, op de rechte wijze te voldoen.

(Met memorie van toelichting en 2 bijlagen).

H. HERDENKING AFSCHEIDING.

1. Missive van den kerkeraad van de gereformeerde kerk van *Ulrum* inzake het gedenkteeken, dat te Ulrum opgericht zou worden.

2. Rapport van het Comité tot herdenking van de Afscheiding van 1834.

I. EVANGELISATIE.

1. Rapport van de deputaten der generale synode van Middelburg voor den evangelisatie-arbeid in België. Rapporteur: ds P. van Dijk (met 3 bijlagen).

2. Voorstellen van de classis *Amersfoort*, doorgezonden door de particuliere synode van Utrecht, inzake arbeid onder schippers enz.

De particuliere synode van Utrecht heeft in haar vergadering van 10 Juni 1936 besloten door te zenden aan de generale synode de volgende voorstellen van de classis *Amersfoort*:

a. de generale synode biede den meest mogelijken steun aan den evangelisatie-arbeid onder de schippers;

b. de generale synode neme maatregelen dat de bearbeiding van de talrijke gereformeerden, zoowel doopleden als belijdende leden, die ter koopvaardij varen, ter hand genomen worde.

3. Verzoek van de *N.C.Z.V. (Nederlandsche Christen-Zeeliedenvereniging)*:

Missive van ds J. Versteegt inzake den arbeid der Nederlandsche Christen-Zeeliedenvereniging (N.C.Z.V.) met verzoek de kerkeraden van de gereformeerde kerken te willen wijzen op het bestaan en de werkwijze van deze vereniging (bijlage: reglement van de N.C.Z.V.).

4. Verzoek van de particuliere synode van *Noord-Brabant en Limburg* inzake den arbeid in deze provincies:

De particuliere synode van Noord-Brabant en Limburg verzoekt aan de generale synode om de steunaanvraag van de deputaten voor den evangelisatie-arbeid in Noord-Brabant en Limburg, tot alle kerken in Nederland gericht, opnieuw dringend bij deze kerken aan te bevelen.

5. Verzoek van het *Centraal comité voor gereformeerde evangelisatie*.

Missive van het Centraal comité voor gereformeerde evangelisatie, uitgaande van de gereformeerde kerken van burgerlijk Rotterdam, waarvan uitgaat de gereformeerde evangelisatie onder schippers (G.E.O.S.); de vereniging „Het Anker” te Amsterdam en het Comité voor evangelisatie van de gereformeerde kerk van Groningen, met verzoek den evangelisatie-arbeid onder schippers dezer drie organisaties over te nemen en te maken tot het werk van de gereformeerde kerken in ons land (met toelichting).

K. KERKREGEERING.

a. Geestelijke verzorging van militairen.

1. Rapport van de deputaten der generale synode van Middelburg ter behartiging van de geestelijke belangen van onze militairen. Rapporteur: ds T. J. Hagen.

2. Verzoek van de particuliere synode van *Overijssel*:

De particuliere synode van Overijssel verzoekt de generale synode een uitspraak te doen inzake de vraag bij welke kerk belijdende en doopleden behooren gerekend te worden:

a. die in militairen dienst zijn, elders dan in hun woonplaats.

Toelichting: Tot deze vraag dringt de practijk. Er zijn toch kerken, die geen doopattesten van militairen wenschen te aanvaarden. Ook komen er gevallen voor, waarin de militair zich aan de uitoefening van opzicht en tucht onttrekt, zich er op beroepende geen lid te zijn van de kerk waar hij tijdelijk verblijft. Wel heeft de generale synode van Middelburg 1933 blijkens artikel 59, 4° f harer Acta getoond het noodzakelijke van een uniforme regeling in te zien, maar tot het toepassen van eenige uniformiteit in dezen is het tot nu toe niet gekomen;

b. die gedurende langeren tijd op een andere plaats vertoeven dan waar zij des Zondags zijn.

Toelichting: Ook tot deze vraag dringt de practijk, die doet blijken dat er voor de ambtelijke bearbeiding van zulke belijdende en doopleden moeilijkheden bestaan, die kunnen worden opgeheven, wanneer er uniformiteit in dezen wordt betracht en men b.v. aangesloten is bij de kerk ter plaatse waar men gedomicilieerd is, waar men verondersteld mag worden den meesten tijd te vertoeven en het gemakkelijkst onder toezicht van den kerkeraad te staan.

3. Verzoek van de particuliere synode van *Overijssel*.

De particuliere synode van Overijssel verzoekt de generale synode:

a. haar bijzondere aandacht te wijden aan den geestelijken nood van zoovele gereformeerden, zoowel belijdende als doopleden, die bij de Marine dienen;

b. het daarheen te leiden, dat met finantieele hulp der andere kerken eene der daarvoor het meest in aanmerking komende garnizoenskerken (b.v. Den Helder) kan overgaan tot het beroepen van een dienaar des Woords, die speciaal belast wordt met de organisatie van den geestelijken arbeid onder „onze jongens” in het algemeen en met hun persoonlijke bearbeiding op eigen standplaats in het bijzonder;

c. haar deputaten ter behartiging van de geestelijke belangen van onze militairen op te dragen een regeling met zulk een kerk te treffen en deze tot een nader te bepalen bedrag in de kosten tegemoet te komen, waartoe deputaten van de kerken een bijdrage mogen vragen van hoogstens f 1.50 per honderd leden inplaats van f 1.—.

4. Voorstel van de particuliere synode van *Noord-Holland*:

De particuliere synode van Noord-Holland stelt aan de generale synode voor:

aan haar deputaten voor de verzorging der geestelijke belangen onzer militairen op te dragen van de kerken 2 cent per lid per jaar te vragen, opdat daardoor een behoorlijke verzorging van het Marine-personeel worde mogelijk gemaakt. (Aan dit voorstel is toegevoegd ter toelichting een memorie van den kerkeraad van de gereformeerde kerk van Den Helder).

5. Verzoek van het *Gereformeerd Comité Handels-Marine (Ge-Co-Ha-Ma)*.

Het Gereformeerd Comité Handels-Marine (Ge-Co-Ha-Ma) verzoekt aan de generale synode:

a. den arbeid van de geestelijke verzorging onzer koopvaardijmensen op zee en in de vreemde havens ter hand te doen nemen en indien dat mogelijk is het comité aan te bevelen, opdat van de kerken en kerkelijke vergaderingen alle mogelijke hulp zal worden geboden aan het comité Ge-Co-Ha-Ma;

b. eventueel in overleg te treden met andere kerkgroepen in ons land, opdat deze bearbeiding van zeelieden uit allerlei gezindten gedaan kan worden door predikanten uit verschillende kerkgroepen;

c. het daarheen te leiden, dat *in elk geval*, of door te benoemen deputaten, of dank zij uw aanbevelingen, door het comité Ge-Co-Ha-Ma, predikanten uitgezonden worden met op lange reis gaande schepen, opdat die aan boord en in de vreemde havens voor de geestelijke verzorging, tenminste van de gereformeerde hollandsche zeelieden, zouden kunnen zorgen;

d. bij eventueele benoeming van deputaten voor deze zaak, nemen wij de vrijheid, gezwezen van de mogelijkheid dat deze deputaten zouden worden gekozen uit of in zijn geheel zouden bestaan uit de leden van Ge-Co-Ha-Ma, ook nog uw aandacht te vestigen op derzake kundigen uit de kringen der zeevarenden; uit meerderen ons bekenden noemen wij: L. v. d. Blink, oud-gezagvoerder K.P.M. en A. A. Kampman, oud-gezagvoerder Gouvernements-Marine Nederlandsch-Indië, beiden te Wassenaar.

b. Geestelijke verzorging van schippers.

Verzoek van de particuliere synode van *Groningen* inzake huisbezoek voor schippers:

De particuliere synode van Groningen verzoekt de generale synode te komen tot een landelijke regeling, waarbij bepaald wordt, dat zooveel mogelijk door iedere kerk in de maand Januari de schippers in haar ressort liggende ambtelijk huisbezoek zullen ontvangen.

c. Tucht over doopleden.

1. Voorstel van de classis *Breukelen*:

De classis Breukelen dient in bij de generale synode het volgende voorstel:

De classis Breukelen van de gereformeerde kerken in Nederland, in vergadering bijeen op Donderdag 5 Februari 1936, overwegende:

1° dat doopleden en belijdende leden der gemeente als bondelingen voor God gelijk staan;

2° dat het voor alle bondelingen aankomt op gehoorzaamheid des verbonds, naar buiten uitkomend in een goede belijdenis en een godzaligen wandel;

3° dat alle afwijkenden van die naar buiten uitkomende gehoorzaamheid des verbonds voorwerpen dienen te zijn van kerkelijke tucht, allereerst bestaande in vermaning en waarschuwing;

4° dat deze tucht niet tot haar uiterste consequenties kan voortschrijden, zoolang het geestelijk onderscheidingsvermogen ontbreekt;

5° dat waar dit geestelijk onderscheidingsvermogen voorhanden is, of — krachtens de roeping der kerk — door onderwijzing in den weg des verbonds alsnog is bijgebracht, het oudere dooplid, dat in zijn ongehoorzaamheid volhardt, principieel op dezelfde lijn staat met een belijdend lid in dezelfde omstandigheden;

van oordeel zijnde:

1° dat zulke mondige doopleden om hun volharding in hun ongehoorzaamheid (zie punt 2 boven) der censuur waardig zijn;

2° dat het gewenscht is aldan zooveel mogelijk een soortgelijke censuur-procedure te volgen als er bij belijdende leden gevolgd wordt, bij verharding eindigende in den ban met een formulier daarvan;

dringt er bij de generale synode ernstig op aan om in den geest van dit oordeel de tucht over doopleden te regelen.

2. Verzoek van de classis *Amsterdam*:

De classis Amsterdam van de gereformeerde kerken in Nederland besloot zich tot uw vergadering te wenden met het dringend verzoek, de zaak van „de tucht over doopleden” tot eene beslissing te willen brengen.

Het moge uw vergadering eenigszins vreemd aandoen, dat na het besluit der generale synode van Middelburg deze zaak en dan in dezen vorm opnieuw aan haar wordt voorgelegd — onze classis meent, dat voldoende motief kan worden bijgebracht om de indiening van haar verzoek te rechtvaardigen, hoewel ook zij, zelfs in haar eigen ressort, niet heeft kunnen constateeren de in 1933 gevraagde „eenstemmigheid van gevoelen”, welke eerst verkregen zou moeten worden, voor er van een algemeene regeling sprake zou kunnen zijn.

Onze classis toch heeft, in overeenstemming met den uitgesproken wensch der generale synode 1933, naar aanleiding van een rapport over de kerk-visitatie, tamelijk breede bespreking gewijd aan de kwestie van „de tucht over doopleden”, maar zag geen mogelijkheid om tot „eenstemmigheid van gevoelen” te komen, vooral omdat er ter zake tweeerlei synodale uitspraak is, welke voor haar besef zekere tegenstrijdigheid vertoont.

De *eerste* is die van de Synode van 1920 (Acta, artikel 119 sub b.): „dat er van excommunicatie van doopleden niet kan worden gesproken, maar dat de kerkeraad wel kan verklaren, dat doopleden, „die in belijdenis en wandel zich als ongeloofige en goddelooze menschen aanstellen”, zich hebben onttrokken aan de gereformeerde kerk”.

Hier wordt — onze classis kan het tenminste niet anders lezen — met beslistheid verklaard, dat de kerken van excommunicatie van doopleden hebben af te zien en wordt als eenige mogelijkheid voor de „tuchttoefening” gesteld het constateeren, dat „doopleden zich hebben onttrokken aan de gereformeerde kerk”.

De *tweede* synodale uitspraak, welke onze classis op het oog heeft, is die van 1933. Daarin wordt naar allen schijn het standpunt van 1920 verlaten, al wordt dit niet duidelijk gezegd. Immers wordt het als een feit aanvaard, dat „in den boezem onzer kerken ter zake nog niet genoegzame eenparigheid van gevoelen bestaat” en op grond daarvan uitgesproken, dat „de tijd

nog niet gekomen is om bindende bepalingen te maken". Het komt onze classis voor, dat, was in 1920 (en ook in 1923) de excommunicatie van doopleden afgewezen, de synode van 1933 dat niet meer voor haar rekening nam. Ook het desbetreffende rapport versterkte onze classis in deze opinie. Immers komt daarin wel de zinsnede voor:

„Nog in 1920 sprak de synode van Leeuwarden uit, dat er van excommunicatie van doopleden niet kan worden gesproken (Acta, artikel 119) en de synode van Utrecht 1923 (Acta, artikel 207) sloot zich hierbij aan. Wanneer nu het rapport van de classis Leeuwarden zich weer beweegt op de lijn van à Lasco en uitdrukkelijk uitspreekt, dat doopleden, zoolang zij als zoodanig moeten worden erkend, ook aan de kerkelijke tucht zijn onderworpen en dat deze tucht voor hen hetzelfde karakter draagt als die over andere leden en ook met dezelfde middelen werkt, waaronder met name wordt genoemd „uitsluiting uit de gemeente" — maar wordt, tegen de verwachting in, geconcludeerd:

„dan mag, gezien het bovenstaande, niet worden verwacht, dat er thans reeds genoegzame eenparigheid van inzicht zal kunnen verkregen worden om bepaalde, bindende regelen te stellen".

Onze classis meent daarom, dat op dit moment de stand der kwestie niet duidelijk kan worden aangegeven en op de vraag, of de excommunicatie van doopleden nog in bespreking is, het positieve antwoord moet uitblijven, zoodat ze moet vreezen, dat, zoolang de tegenstrijdigheid in de beslissingen der onderscheiden generale synoden niet is opgeheven, de weg tot de eenstemmigheid van gevoelens wel bezwaarlijk te vinden zal wezen en daarom ook op het treffen van een algemeenen regel wel tot een verre toekomst zal moeten worden gewacht.

Nu zou onze classis kunnen volstaan met van uw vergadering de opheffing van de tegenstrijdigheid in de genoemde synodale besluiten te vragen, maar ze wil zich hiertoe niet beperken, omdat ze:

1° ter zake met de synode van Middelburg overtuigd is van het bestaan van tweeërlei gevoelens in onze kerken en ze gezien heeft, dat zelfs de positieve uitspraak van 1920 daaraan geen einde heeft kunnen maken;

2° van meening is, dat eenparigheid van gevoelens in een kwestie als deze, waarbij alle kerken betrokken zijn, alleen bereikt kan worden onder de leiding eener generale synode;

3° verlangend uitziend naar de tot-stand-koming van een definitieve regeling, vooral ook, omdat de kerken steeds vaker worden geroepen tot de behandeling van afwijkende doopleden.

Om deze redenen is het, dat onze classis aan uw vergadering verzoekt, de zaak van de „tucht over doopleden" opnieuw in behandeling te willen nemen, terwijl ze daarbij in alle bescheidenheid in overweging geeft om, mocht in den zoo gespannen zittingstijd uwer vergadering de gelegenheid tot rustige bezinning over deze ernstige aangelegenheid ontbreken, aan een commissie op te dragen, de volgende synode dienaangaande te adviseeren en haar advies tijdig aan de kerken te doen toekomen.

d. N.S.B. en C.D.U.

1. Verzoek van de particuliere synode van *Zuid-Holland* (Z.G.) op voorstel van de classis Schiedam:

De particuliere synode van Zuid-Holland (Z.G.), kennis genomen hebbende van het bij haar ingediende voorstel der classis Schiedam, in het algemeen adhaesie betuigende aan dit voorstel, verzoekt aan de generale synode te dezer zake een uitspraak te doen.

Dit voorstel luidt: De classis Schiedam van de gereformeerde kerken, erkennende, dat op kerkelijke samenkomsten alleen kerkelijke zaken en dan op kerkelijke wijze behooren behandeld te worden,

van oordeel, dat tot die kerkelijke zaken ook behoort het weren van beginselen en uitspraken door leden der kerk, welke rechtstreeks ingaan tegen de belijdenis en dat bij de toelating tot de belijdenis des geloofs en

in de regeering der kerk in alle kerken eenheid van handelen wenschelijk is, ook waar het leden geldt, behoorende tot groote groepen en bewegingen, die over het geheele land zijn verspreid,

constateerende, dat bij kerkelijke behandeling gebleken is, dat sommige leden, behoorende tot groepen als boven bedoeld, in conflict komen met het 6e gebod, waar ze zich op het standpunt stellen van den klassenstrijd en anderen door hun propaganda van staats- en rassensvergoding als ingaande tegen het 1e gebod van Gods wet een ernstige bedreiging vormen voor kerk en staat beide,

overwegende, dat thans in verschillende kerken op onderscheidene wijze met zulke leden gehandeld wordt, wat tot schade van het kerkverband moet leiden,

verzoekt aan de generale synode maatregelen te nemen, dat bij de toelating tot de belijdenis des geloofs en bij het behandelen van zulke leden eenzelfde weg worde bewandeld tot handhaving der belijdenis, hetzij door het opstellen van enkele vragen, hetzij door het opstellen van een verklaring of op een andere wijze, welke de generale synode profijtelijk oordeelt.

2. Voorstel van de classis *Assen*, doorgezonden door de particuliere synode van Drenthe:

De particuliere synode van Drenthe zendt aan de generale synode door het volgende voorstel van de classis Assen:

„De classis spreekt uit, dat de statuten van de N.S.B. in strijd zijn met de belijdenis onzer kerken, waarom zij de generale synode, met het oog op de verwarring dezer tijden, verzoekt een uitspraak te doen, om tot een uniforme behandeling in alle kerken te komen”.

3. Verzoek van de classis *Ommen*:

„De classis Ommen, overtuigd van het groote gevaar, dat er schuilt in het totaliteitsbeginsel van de N.S.B. voor de kerk des Heeren;

van oordeel, dat de gezamenlijke kerken zich hierover hebben uit te spreken, gelijk zij dat gedaan hebben inzake het lidmaatschap van organisaties, die staan op den grondslag van den klassenstrijd (generale synode Leeuwarden 1920, artikel 122);

van gedachte, dat het uitblijven van een uitspraak in dezen een nadeeligen invloed zou uitoefenen op onderscheiden leden onzer kerken;

kennis genomen hebbende van het voorstel der particuliere synode van Overijssel 1936 te dezer zake;

dringt er bij de generale synode op aan inzake de beginselen der N.S.B. een krachtig getuigenis te doen uitgaan”.

4. Verzoek van de particuliere synode van *Overijssel*:

De particuliere synode van Overijssel verzoekt de generale synode een waarschuwing te doen uitgaan tegen onschriftuurlijke beginselen als door de C.D.U. en de N.S.B. worden gepropageerd.

5. Verzoek van de classis *Rotterdam*:

De classis Rotterdam zendt door aan de generale synode een haar gestelde vraag: hoe te handelen met leden van de gereformeerde kerken, die tevens lid zijn van de N.S.B.; met het te dezer zake op haar vergadering uitgebrachte rapport.

6. Voorstel van de particuliere synode van *Zuid-Holland* (N.G.):

De particuliere synode van Zuid-Holland (N.G.) verzoekt de generale synode dringend:

aan de kerken advies te geven hoe te handelen met leden dier kerken, die zich aangesloten hebben bij organisaties op het terrein van het staatkundig

leven, welke staan op den grondslag van beginselen, die òf door hun onschriftuurlijke staatsidee ingaan tegen Schrift en belijdenis, òf in haar publieken strijd zich openbaren op een wijze, welke duidelijk ingaat tegen eenig gebod van de Wet des Heeren.

Toelichting:

1° Zij heeft in de eerste plaats volkomen rekening gehouden met het feit, dat de kerkelijke tucht niet gaat over vereenigingen, doch over de leden der kerk individueel, en wel over hun afwijking in leer of leven, en dat dus het lidmaatschap van een of andere organisatie enkel en alleen naar dezen maatstaf mag beoordeeld worden.

2° Zij is zich ook daarvan ten volle bewust, dat het verzoek aan de generale synode om een principieel oordeel te vellen over de N.S.B. haar voor een moeilijke beslissing plaatst, omdat het niet op haar weg ligt zich uit te spreken over allerlei organisaties op politiek en sociaal terrein, en van haar dan met hetzelfde recht kon gevraagd worden een confessioneele uitspraak te geven over de vrijzinnige partijen, de S.D.A.P., de C.P.H., de C.D.U. enz., waarvan onze kerken zich in de verleden tijden altijd met groote voorzichtigheid en wijsheid onthouden hebben.

3° Zij ziet echter ook niet voorbij, dat de genoemde Nationaal-Socialistische Beweging (en in dit verband kan ook de Christen-Democratische Unie genoemd worden), groote beroering in ons volksleven teweeg brengt, welke ook voor de kerk des Heeren ernstig gevaar oplevert, en dat de kerken deze dingen niet aan zich kunnen laten voorbijgaan, daar ook van haar leden aan deze beweging meedoen.

4° Zij is voorts van oordeel, dat ook het lidmaatschap van welke organisatie ook, als openbaring n.l. van ons leven, valt onder het opzicht der kerk, en deze de geesten heeft te beproeven of zij uit God zijn, en dies te beoordeelen of zulk lidmaatschap in strijd is met de beginselen, welke in het Woord des Heeren zijn geopenbaard, — gelijk de generale synode van Leeuwarden (1920) het lidmaatschap van de moderne vakorganisaties onverenigbaar heeft geacht met het lidmaatschap van een van de gereformeerde kerken.

5° Zij meent tenslotte, ernstig lettende op hetgeen zij sub 3 genoemd heeft en uitgaande van haar oordeel, sub 4 gemeld, dat de generale synode in de aanhangige kwesties wel een decisie heeft te geven, zij het dan van meer algemeenen aard, opdat de kerken een regel bezitten, waaraan zij zich hebben te houden.

7. Verzoek van de classis *Warffum*:

De classis Warffum van de gereformeerde kerken in Nederland, met dankbaarheid erkennend, dat de generale synode van 1933 juist in verband met het lidmaatschap der Christen-Democratische Unie met nadruk verklaard heeft, dat in ieder geval op zichzelf moet geoordeeld worden, of iemand door belijdenis en wandel zich des Heeren tafel onwaardig maakt, verzoekt thans met aandrang aan de generale synode van 1936 te willen besluiten:

dat de kerken zullen worden aangemaand, met groote beslistheid door prediking, catechisatie, huisbezoek en, zoo noodig, persoonlijke tucht-oefening, de doorwerking van de onschriftuurlijke beginselen der Christen-Democratische Unie, zooals die neergelegd zijn zoowel in de beginselverklaring als in de programs dier organisatie, tegen te gaan.

8. Missives N.S.B., brief Mussert.

e. **Bezwaarschriften.**

1. Bezwaarschrift van *br L. Hoorweg* te Rotterdam-West tegen de handeling van den raad van de gereformeerde kerk te Rotterdam-Delfshaven inzake zijn politieke overtuiging als N.S.B.-er.

2. Bezwaarschrift van *br J. La Roy* te Schiedam tegen de uitspraak van de particuliere synode van Zuid-Holland (Z.G.) betreffende de prediking van ds C. Vonk (met bijlagen).

3. Bezwaarschrift van *zr C. Bakker* te Gouda tegen de uitspraak van de generale synode van Middelburg inzake haar bezwaar tegen de hedendaagsche haardracht der vrouw.

4. Bezwaarschrift van *br G. J. Hiemstra* te Ternaard inzake het huwelijksformulier.

5. Bezwaarschrift van den kerkeraad van de gereformeerde kerk van *Rotterdam* tegen de uitspraak van de particuliere synode van Zuid-Holland (Z.G.) betreffende een gerezen geschil over de ondersteuning van een zuster tusschen den raad van de gereformeerde kerk van Rotterdam-Zuid (Katendrecht) en den raad van de gereformeerde kerk van Rotterdam.

6. Bezwaarschrift van *br Joh. Hellenthal* te Hasselt tegen de uitspraak van de particuliere synode van Overijssel inzake zijn aanklacht tegen ds J. Hettinga (met 14 bijlagen).

7. Missive van den kerkeraad van de gereformeerde kerk van *Hasselt* betreffende de kwestie ds J. Hettinga.

8. Missive van de *brs P. C. Lodder* en *H. Kruithof* te Rotterdam-Zuid inzake hun geschil met den kerkeraad van de gereformeerde kerk van Rotterdam-Zuid over de kerkelijke bevestiging van een huwelijk.

Classis en particuliere synode deden een uitspraak ten gunste van den kerkeraad van Rotterdam-Zuid (met 11 bijlagen).

9. Bezwaarschrift van *br M. Groothuis* te Enschede inzake de toegepaste censuur op een broeder (met 2 bijlagen).

10. Bezwaarschrift van *br H. Strating* te 's Gravenhage.

11. Bezwaarschrift van *br G. R. Dik* te Leeuwarden tegen de uitspraak van den kerkeraad van Leeuwarden, de classis Leeuwarden en de particuliere synode van Friesland (N.G.) inzake een kerkbode-kwestie (met 38 bijlagen).

12. Schrijven van *br A. Veltman* te Leeuwarden inzake het bezwaarschrift van *br G. R. Dik*.

13. Bezwaarschrift van *br W. Braam* te Leeuwarden inzake toegepaste censuur.

14. Bezwaarschrift van broeder en zuster *Rosier-Veenstra* te Emmercompasuum, tegen de handeling van den kerkeraad van de gereformeerde kerk van Emmercompasuum inzake toegepaste censuur (met 2 bijlagen).

15. Missives van de *brs: Tj. S. van der Werf, R. Tinga, R. Tjerkstra, D. Soepboer, L. Groeneveld Jzn, H. Boetje, I. Denijs, H. de Jong, J. M. Praamsma, P. Knol, R. van der Laan, A. Hoekstra, J. Draaisma, S. S. Knol, J. S. Knol*, allen te Leeuwarden, inzake de bezwaarschriften van de *brs G. R. Dik* en *W. Braam*.

16. Bezwaarschrift van *br J. Nieuwland* te Woerden inzake de ontheffing uit het ambt van ouderling, hem gegeven door den kerkeraad van de gereformeerde kerk van Woerden in opdracht van de particuliere synode van Zuid-Holland (N.G.).

17. Bezwaarschrift van *zr Y. van der Zwaag-Huizenga* te Rinsumageest inzake:

- a. de veel te ruime verbondsleer;
- b. de veronderstelde wedergeboorte en
- c. den bundel „Eenige gezangen”.

18. Bezwaarschrift van *br W. F. Oldert* te Woerden inzake zijn beroep op de particuliere synode van Zuid-Holland (N.G.) betreffende het verleen van rechtsingang terzake van een beschuldiging ingebracht tegen een ambtsdrager.

19. Bezwaarschrift van *br P. Kraan Sr* te Reeuwijk inzake eenzijdige verbondsprediking.

20. Bezwaarschrift van *br A. Haasakker* te Aalst.

21. Bezwaarschrift van *br B. Poesiat* te Woerden tegen de handeling van de particuliere synode van Zuid-Holland (N.G.) inzake moeilijkheden in de kerk van Woerden (met 8 bijlagen).

22. Bezwaarschrift van *br W. D. van Amstel* te Amsterdam-Zuid.

23. Bezwaarschrift van *ds J. S. Post* te Axel tegen de door de generale synode van Middelburg gedane uitspraak inzake het kiesrecht der vrouw (Acta, artikel 36).

24. Bezwaarschrift van de *brs Jac. Visser c.s.* te Zwijndrecht-Groote Lindt tegen het besluit der classis Dordrecht inzake het eervol ontslag van *dr Van der Vaart Smit* als dienaar des Woords van de gereformeerde kerk te Zwijndrecht-Groote Lindt.

25. Bezwaarschrift van *br D. van Schoonmeveldt* te Rotterdam tegen de uitspraak van de generale synode van Middelburg inzake de tegenwoordige haardracht der vrouw. (Acta 1933, artikel 84).

26. Bezwaarschrift van *mevr. W. van Seters—Bos* tegen de behandeling van haar zaak door den kerkeraad van de gereformeerde kerk van Rotterdam.

27. Bezwaarschrift van *br C. van Geelkerken* te Utrecht tegen de handeling van den kerkeraad van de gereformeerde kerk van Utrecht inzake toegepaste censuur op een broeder.

28. Bezwaarschrift van *dr J. G. Ubbink* te Zevenhoven.

29. Bezwaarschrift van *br J. J. Korbee* te Noordwijk aan Zee inzake besluiten van den kerkeraad van de gereformeerde kerk van Noordwijk aan Zee, de classis Leiden en de particuliere synode van Zuid-Holland (N.G.) in verband met het standpunt door hem ingenomen, dat oorlog onder de N.T.-bedeeling steeds zonde is.

30. Bezwaarschrift van *br K. Overzet* te Malang tegen de uitspraak van de classis Batavia inzake zijn verkiezing tot ouderling.

31. Bezwaarschrift van *br Joh. Hellenthal Wz. c.s.* te Hasselt tegen de handeling van den kerkeraad van de gereformeerde kerk van Hasselt inzake een aangelegenheid op schoolgebied.

32. Bezwaarschrift van *zr A. de Graaff* te Den Haag tegen de hande-

ling van den raad van de gereformeerde kerk van Scheveningen inzake toegepaste censuur.

33. Bezwaarschrift van *br K. Wilhelmus* te Amstelveen tegen de handeling van den raad van de gereformeerde kerk van Amstelveen inzake toegepaste censuur.

34. Bezwaarschrift van *br G. J. Vrieling* te Nieuwleusen tegen de handeling van den raad van de gereformeerde kerk van Nieuwleusen inzake toegepaste censuur.

35. Bezwaarschrift van *br P. Moolenaar Bzn* te Breezand tegen de handeling van den raad van de gereformeerde kerk van Anna Paulowna inzake toegepaste censuur.

36. Drieërlei bezwaarschrift van *br E. J. Roskam Hzn* te Amsterdam-Zuid in verband met de N.S.B. (met bijlagen).

37. Bezwaarschrift van *br Joh. Kleijwegt* te Zwijndrecht-Groote Lindt tegen de wijze, waarop dr Van der Vaart Smit is losgemaakt van de kerk van Zwijndrecht-Groote Lindt.

38. Tweede bezwaarschrift van *mevr. W. van Seters—Bos*.

39. Bezwaarschrift van *br G. van de Blom Yzn* te Westzaan tegen de handeling van den raad van de gereformeerde kerk van Westzaan en de uitspraken van de classis Zaandam en de particuliere synode van Noord-Holland inzake toegepaste censuur (met 40 bijlagen).

40. Bezwaarschrift van *br D. van Ewijk* te Utrecht tegen de handeling van den raad van de gereformeerde kerk van Utrecht inzake toegepaste censuur (met 4 bijlagen).

41. Bezwaarschrift van *G. Sikma* te Bergen inzake de behandeling van gerezen moeilijkheden in de gereformeerde kerk van Bergen.

42. Bezwaarschrift van *J. H. F. Sandtmann* te Bergen betreffende dezelfde aangelegenheid.

43. Bezwaarschrift van *br J. de Lange* te Leiderdorp tegen handelingen van den raad van de gereformeerde kerk van Leiderdorp (met toelichting).

44. Bezwaarschrift van *br J. van Wouwe c.s.* te Zwijndrecht-Groote Lindt inzake de finantieele verplichtingen in verband met de losmaking van dr H. W. van der Vaart Smit als dienaar des Woords van de kerk van Zwijndrecht-Groote Lindt.

45. Schrijven van *br C. Timmer c.s.* te Zwijndrecht-Groote Lindt betreffende deze aangelegenheid.

46. Bezwaarschrift van *br A. Philippo* te Bergen inzake de behandeling van gerezen moeilijkheden in de gereformeerde kerk van Bergen (met 13 bijlagen).

47. Bezwaarschrift van *br G. Hulleman* te Gelderschedijk bij Zalk.

48. Bezwaarschrift van *br Th. van Wezep c.s.* te Amsterdam inzake C.D.U. (met bijlagen).

49. Bezwaarschrift van *br G. Homan* te Drachten.
50. Bezwaarschrift van de *brs D. Rijpkema* en *H. J. B. Hamer* te Drachten.
51. Bezwaarschrift van *br Joh. Kleijwegt* te Zwijndrecht.
52. Bezwaarschrift van *br T. E. Kooistra* te Drachten.
53. Bezwaarschrift van *br A. Webbes* te Utrecht.
54. Bezwaarschrift van *br P. Dillingh* te Gelselaar.
55. Bezwaarschrift van *br J. W. Draijer Jr* te Drachten.
56. Bezwaarschrift van *br P. Loeve* te Rotterdam.

f. Onderlinge hulpverlening en diaconale verzorging.

1. Voorstel van de particuliere synode van *Drenthe*.

De particuliere synode van Drenthe stelt aan de generale synode voor:

De generale synode besluite:

1° deputaten te benoemen tot steun van kerken, die hulpbehoevend zijn geworden, wat betreft haar diaconale armenzorg; tot welke deputaten de particuliere synoden zich kunnen wenden, ten einde aan die kerken hulp te verlenen, die niet in staat zijn, haar eigen armen te verzorgen;

2° een collecte uit te schrijven ten behoeve van steun van diaconaal hulpbehoevende kerken, met name de kerken in Drenthe, ten einde deze in staat te stellen haar armverzorging overeenkomstig het bevel van Christus te volbrengen.

Toelichting:

Was er voorheen tusschen de diaconieën in de provincie een samenwerking voor de bijzondere verpleging van haar armen, sedert 1929 is dit kerkelijk geregeld en ging de particuliere synode van Drenthe over tot het benoemen van deputaten, om daardoor deze samenwerking op het terrein der armverzorging ook kerkelijk te regelen. Aanvankelijk betrof deze samenwerking alleen bijzondere gevallen, doch aldra bleek de noodzakelijkheid ook dezen arbeid uit te breiden tot hulpverlening voor de algemeene armverzorging. Immers verschillende kerken, vooral in den Zuid-Oosthoek der provincie, bleken niet in staat te zijn ook maar eenigszins in de nooden en behoeften van haar armen te voorzien, vooral niet nu tengevolge der tijdsomstandigheden de inkomsten bleven dalen. Dit heeft thans zulke afmetingen aangenomen, dat in meerdere kerken de armverzorging bijna geheel moest worden overgelaten aan het burgerlijk armbestuur. Hierbij worde opgemerkt, dat onder armverzorging verstaan wordt de *gewone* armverzorging en niet die armverzorging die ontstaan is tengevolge van de heerschende tijdsomstandigheden. Om eenige voorbeelden te noemen, behoeft de kerk van Zwartemeer minstens *f* 2300.— per jaar steun, zal deze kerk zelf haar armen verzorgen. De kerk van Nieuw-Dordrecht zal circa *f* 3000.— behoeven, zal zij zelf haar armverzorging kunnen volbrengen; Schoonoord *f* 900.— enz.

De particuliere synode van Drenthe zag in, dat hier ingegrepen moet worden en droeg haar deputaten voor den bijzonderen steun op, deze en andere kerken te helpen. Drenthe alleen is daartoe niet bij machte. De kerken in de provincie geven een bijdrage van *f* 5.— per 100 leden voor dezen onderlingen steun, d. i. een bedrag meer dan twee collecten zouden kunnen opbrengen (plm. *f* 1600.—) en niettegenstaande dit bedrag, werd een reserve van *f* 1000.— ingeteerd tot op *f* 300.—.

De particuliere synode is overtuigd, dat Drenthe gedaan heeft wat deze provincie kon, en vindt daarom vrijmoedigheid om met klem aan te dringen

op het aannemen van haar hiervoren omschreven voorstellen, opdat de gezamenlijke gereformeerde kerken in den nood der zwakkere kerken op het terrein der armverzorging voorzien.

Indien geen hulp gegeven wordt, zal de steun voor de algemeene armverzorging einde 1936 reeds uitgeput zijn en zullen de betrokken kerken haar armen geheel aan het burgerlijk armbestuur moeten overlaten, iets wat de kerk niet zou kunnen en mogen dulden.

2. Voorstel van de classis *Leeuwarden* inzake diaconale verzorging: De classis Leeuwarden van de gereformeerde kerken in Nederland, handhavende het beginsel, dat de kerken zelf de roeping hebben, haar hulpbehoevende leden te verzorgen;

overwegende, dat de strikte vervulling van deze roeping bij den tegenwoordigen crisisnood bijzonder bemoeilijkt wordt door het feit, dat de leden onzer kerken gedwongen zijn om voor tweeërlei armenzorg bij te dragen, doordat de overheid uit belastinggelden de burgerlijke armenzorg subsidieert, besluit aan de generale synode te verzoeken, te overwegen op welke wijze hieraan een eind kan worden gemaakt.

g. Zuiderzeewerkers.

Rapport van de deputaten der generale synode van Middelburg inzake den geestelijken arbeid onder de Zuiderzeewerkers.

h. Kerkinstituering.

1. Verzoekschrift van eenige leden van de gereformeerde kerk te Grootegast, de gereformeerde kerk te Gerkesklooster-Stroobos en van de gereformeerde kerk te Kornhorn inzake hun beroep op de generale synode om instituering van de gereformeerde kerk van *Doezum* (met 3 bijlagen).

2. Twee missives van den kerkeraad van de gereformeerde kerk van *Kornhorn* inzake kerkinstituering te *Doezum* (met 14 bijlagen).

i. Kerkelijke examens.

Voorstel van de kerk van *Vianen*:

De kerkeraad van de gereformeerde kerk van Vianen stelt aan de generale synode voor te onderzoeken, eventueel door middel van deputaten, die op een volgende synode rapport hebben uit te brengen, of het niet mogelijk is de kerkelijke examens in dier voege te wijzigen, dat de bezwaren in haar missive naar voren gebracht, geheel of gedeeltelijk weggenomen worden en kome, bij gebleken mogelijkheid van verandering, met een nieuwe regeling.

k. Proponenten.

Voorstel van de particuliere synode van *Zuid-Holland* (N.G.) inzake de verlenging tot proponeeren:

De particuliere synode van Zuid-Holland (N.G.) verzoekt de generale synode de bepaling der generale synode van 1927 inzake de verlenging der bevoegdheid tot proponeeren (Acta, artikel 112) met de volgende zinsnede te wijzigen:

„Bij de aanvragen om het recht tot proponeeren met een jaar te verlengen leggen de proponenten bij de classicale vergadering, die hun het recht verleende, weer een attest over van de kerk of kerken, waartoe zij het laatste jaar hebben behoord”.

l. Verzoek van de „Synode der altreformierten Kirchen Deutschlands”:

De „Synode der altreformierten Kirchen Deutschlands” verzoekt de generale synode te willen overwegen of aan de Deutsche theologische studenten dezer kerken, die zich voor hun candidaatsexamen voorbereiden, toegestaan kan worden af en toe in de gemeenten, die zulks wenschen, een stichtelijk woord te spreken.

Toelichting:

Deze aanvraag is gegrond op het feit, dat de „altreformierte Kirchen” in haar godsdienstoefeningen zich niet meer mogen bedienen van de Nederlandsche taal en mitsdien in vacante gemeenten en in vacaturebeurten dienaren des Woords uit Nederland slechts zeer zelden de gemeente dienen kunnen.

m. Leden die elders kerken.

Missive van den kerkeraad van de gereformeerde kerk van *Maassluis* inzake het besluit der generale synode van Middelburg betreffende leden, die elders kerken (Acta, artikel 230).

De kerkeraad oordeelt, dat de bepalingen der synodes over deze zaak (herhaald in 1933) in bepaalde gevallen niet kunnen worden uitgevoerd. Dit ziet dan op zulke leden, op wie om geen enkele reden de tucht kan worden toegepast, die echter nooit ter kerk komen, omdat zij zich practisch voegen bij een andere kerkgemeenschap zonder zich uitdrukkelijk af te scheiden, of zich uitdrukkelijk bij een andere kerkgemeenschap aan te sluiten.

Voor de zeer enkele gevallen, die zich hier in dit opzicht voordoen, had de kerkeraad een regeling getroffen, naar zijn oordeel niet in strijd met de uitspraak van de synode van 1914. De synode van Den Haag sprak toch uitdrukkelijk uit zich te vereenigen met de gedachten, uitgesproken in het aan haar uitgebrachte advies, dus ook met deze gedachte:

„dat ook als iemand bij voortdoring bij predikanten van een andere kerkgemeenschap kerkt, daar zijn kinderen ter catechisatie zendt, de sacramenten gebruikt, weigert de ambtsdragers te ontvangen, of naar de vermaning van den kerkeraad te luisteren, daarmee feitelijk alle gemeenschap met de kerk is verbroken. Hier zou afsnijding door tuchtoefening een schijnvertooning zijn, omdat men iemand niet kan afsnijden, die feitelijk zich zelf reeds van de gemeenschap der kerk heeft afgesneden” (Acta, artikel 140, bijlage 99).

In aansluiting hieraan werd door den kerkeraad voor zulke bijzondere gevallen deze regeling vastgesteld: dat zulke leden nogmaals schriftelijk ernstig worden vermaand, en dat hun daarbij wordt medegedeeld, dat, indien zij naar deze vermaning niet luisteren, aan de gemeente zal worden bekend gemaakt, dat zij zelf feitelijk en metterdaad de gemeenschap met de kerk verbroken hebben.

Deze regeling werd door den kerkeraad aan de kerkvisitatoren medegedeeld, die hierover aan de classis Schiedam rapport uitbrachten. Naar aanleiding hiervan kwam van genoemde classis het verzoek op de synode van Middelburg (agendum 123). De synode nam hierop het besluit, opgenomen in artikel 230 der Acta.

De kerkeraad oordeelt, dat dit besluit der synode niet ziet op de door hem bedoelde zeer bijzondere gevallen. In die gevallen is het toch niet mogelijk te blijven vermanen. Het ontzeggen van het Heilig Avondmaal heeft geen vat op de conscientie van zulke leden. Bovendien werkt het verslapping van het kerkelijk bewustzijn in de hand in een gemeente, waar men elkander kent en weet, dat er leden zijn, die reeds jarenlang kerkelijk niet meelevende en toch als leden der kerk erkend blijven.

Wanneer deze kerkelijk-niet-meelevende leden een *schriftelijke* of een *mondelijke* verklaring afleggen, dat zij zich hebben afgescheiden, wordt dit aanvaard en aan de gemeente bekend gemaakt (Utrecht 1905, artikel 15).

De kerkeraad kan niet inzien, waarom zulk een mededeeling aan de gemeente niet zou mogen geschieden, indien zulke leden het bovenbedoeld schrijven van den kerkeraad geheel onbeantwoord laten, en in geen enkel opzicht zeggen, schrijven of toonen, dat zij de gemeenschap met de kerk niet verbroken hebben.

Redenen waarom de kerkeraad u verzoekt te willen uitspreken, of de hier vastgestelde regeling moet worden ingetrokken en zoo ja, op welke gronden.

n. Recht van appèl.

Verzoek van de particuliere synode van *Zuid-Holland* (N.G.):
De particuliere synode van Zuid-Holland (N.G.),
overwegende, dat op de generale synode tal van bezwaarschriften worden ingediend, die op de particuliere synodes gevoegelijk kunnen worden afgedaan,

geeft aan de generale synode in ernstige overweging een dusdanige beslissing te nemen, waardoor het recht van appèl op de generale synode wordt beperkt tot die zaken, waarin de particuliere synode naar haar oordeel geen eindbeslissing kan nemen.

o. Polemiek.

1. Verzoek van de classis *Bolsward*:

De classis Bolsward van de gereformeerde kerken, in vergadering bijeen den 22 Juli te Bolsward,
met dankbaarheid constateerende,

dat onder ons, als gereformeerden, in de laatste jaren tal van vraagstukken besproken worden, die de volle belangstelling van ons gereformeerde volk waard zijn, als bijv. de zoogenaamde leer van de pluriformiteit der kerk, de verhouding van de algemeene en de bijzondere genade, de toelaatbaarheid der synthese tusschen het schriftuurlijk en het onherboren wijsgeerig denken, — waarin een bewijs van gezonde vitaliteit gelegen is en het gevaar van onheilzaam conservatisme wordt uitgebannen,

evenwel met droefheid opmerkende, dat een vruchtbare bespreking veelszins belemmerd wordt:

1° door soms onrijpe behandeling, wegens gebrek aan historische bezinning en gemis aan inleving in de traditie, die voor elke blijvende progressie noodzakelijk zijn;

2° door het noemen in de bespreking van deze ernstige vraagstukken van tal van leidende en gezaghebbende personen uit het heden en van mannen van groote eruditie en beteekenis uit het verleden, waardoor in populair-critische verhandelingen licht wantrouwen tegen deze personen gezaaid en verwarring onder het eenvoudige volk Gods gewekt wordt en een zakelijke uitwisseling van gedachten bijna onmogelijk gemaakt wordt;

3° door gebrek aan broederlijken toon in de polemiek, die verwijdering in plaats van samenbinding onder de toch reeds kleine groep van gereformeerde belijders brengt en velen, die onder ons met gezag over deze vragen kunnen spreken, den lust beneemt tot openbare bespreking over te gaan; het niet minder betreurende,

dat bij sommige penvoerders gebrek aan verantwoordelijkheidsbesef moet geconstateerd, daar zij, zoo zij zich in hun bedoelen zuiver weten, toch blijkbaar niet voldoende rekening houden met de uitwerking van hun schrijven in het midden der gemeenten Gods, die wel in Christus met den Geest van wijsheid en raad gezalfd zijn, maar nog steeds met de „boosheid des oordeels” en de onervarenheid en onvastheid van vele jongeren te strijden hebben;

verder opmerkende,

dat zij zich van nadere concrete aanduidingen met opzet onthoudt, omdat deze dingen niet tot een enkel persoon, een enkel geval of een enkel blad beperkt bleven,

omdat nadere aanduidingen zoo licht tot eindeloze discussies over detailpunten leiden en van de hoofdzaak, die onder ons genoegzame zekerheid heeft, afleiden,

besluit,

daar deze zaak van algemeen belang voor onze kerken is,

uw vergadering te verzoeken, te willen bevorderen, dat dit aangegeven kwaad beteugeld worde, zooveel mogelijk is, zoodat de gezonde ontwikkeling en uitwisseling van gedachten voortgang nemen kan, het daarbij aan

de prudentie uwer vergadering overlatende, welken weg zij daartoe bewandelen wil.

2. Schrijven van *br J. M. van Meetelen* te Uithoorn.
3. Voorstel van *dr A. D. R. Polman* en *ds W. H. van der Vegt*.

p. Preekstoffen volgens de orde van het kerkelijk jaar.

Verzoek van den raad van de gereformeerde kerk van *Bergen op Zoom*:

De raad van de gereformeerde kerk van Bergen op Zoom, van oordeel dat het aanbeveling verdient, dat de dienaren des Woords in de gereformeerde kerken zich bij de prediking des Woords houden aan den gang van het kerkelijk jaar, neemt de vrijheid deze uitspraak te brengen op de generale synode, met verzoek dat zij zich in dezen zelfden zin uitspreke (met toelichting).

q. Predikant-Reserve-Officier.

Vraag van den raad van de gereformeerde kerk van *Wageningen* aan de generale synode:

Is het ambt van predikant in onze kerken principieel vereenigbaar met de functie van reserve-officier in het Nederlandsche leger? (met toelichting).

r. „Hulppredikers”.

Bezwaarschrift van de *brs P. Gootjes Czn* en *J. Blom* te *Bergen* inzake de benoeming van „hulppredikers” (met bijlage).

L. GRENSREGELINGEN.

1. Missive van den kerkeraad van de gereformeerde kerk van *Varsseveld* inzake zijn protest tegen het besluit van de particuliere synode van Gelderland betreffende de vastgestelde grens door de classis Zutphen tusschen de kerken van Halle en Varsseveld. (De particuliere synode van Gelderland draagt van dit protest kennis).

2. Rapport van de deputaten der generale synode van Middelburg inzake de grenskwestie Laar-Emlichheim (met 3 bijlagen).

3. Verzoek van de particuliere synode van *Drenthe* (Zuidlaren-Onnen):

De particuliere synode van Drenthe verzoekt de generale synode te approbeerden een door haar geapprobeerde en door de classis Assen goedgekeurde grensregeling tusschen de kerken van Zuidlaren en Onnen (Gr.):

„De Noordgrens van de gereformeerde kerk van Zuidlaren wordt bepaald door het Zuidlaarder Meer, door de Noordlaarder Vaart, verder door de rechte lijn getrokken van de haven af aan de genoemde Vaart naar den ingang van „de Polseweg” aan den verhardten weg Oorsprong-Noordlaren. Vervolgens door „de Polseweg” tot het landgoed „de Pol”. Voorts langs de Drentsche A tot de spoorlijn Groningen-Assen — met dien verstande, dat het gedeelte door de omschreven grens van de gereformeerde kerk van Zuidlaren afgescheiden, voortaan ressorteert onder de gereformeerde kerk van Onnen”.

4. Verzoek van de particuliere synode van *Overijssel* (Deventer-Eefde-Gorssel):

De particuliere synode van Overijssel verzoekt de generale synode goedkeuring te verleen en aan de door de particuliere synode geapprobeerde grensregeling tusschen de kerken van Deventer (Overijssel) en Eefde-Gorssel (Gelderland):

„Tot de kerk van Deventer zal behooren het gedeelte, gelegen in de provincie Gelderland, dat begrensd wordt:

ten Noorden door de provinciale grens; ten Oosten door de spoorlijn Deventer-Zutphen; ten Zuiden door den zandweg langs den Buitenkamp en verder langs den kunstweg (Straatweg naar Laren) tot het punt waar deze den rijksweg bij de Pessink snijdt. Vandaar door een denkbeeldige lijn van de Pessink getrokken op den kerktoren van Wilp; ten Westen door de rivier de IJssel.

Mocht in de toekomst de gereformeerde kerk ook in Gorssel tot openbaring en institueering komen, dan verbinden de kerkeraden zich deze regeling opnieuw onder de oogen te zien.”

5. *Kantens-Onderdendam.*

Rapport van de deputaten der generale synode van Middelburg voor de grensregeling tusschen de kerken Kantens (classis Warffum) en Onderdendam (classis Groningen).

Deputaten stellen aan de generale synode voor te besluiten:

„De generale synode van de gereformeerde kerken in Nederland, overwegende:

1° dat de ligging van de kom van het dorp Stitswerd meer wijst op aansluiting bij de kerk van Kantens dan bij de kerk van Onderdendam; zonder dat echter aansluiting bij Onderdendam op ernstige bezwaren kan stuiten;

2° dat de institueering der kerk van Onderdendam mede steunde op de toevoeging van Stitswerd tot haar ressort; terwijl in de huidige omstandigheden dezer kerk het zeer bezwaarlijk is van haar te vragen, dat zij geheel afstand zal doen van dit voor uitbreiding en finantieele versterking kans biedende deel van haar ressort;

besluit dat,

zoolang de kerk van Stitswerd nog niet tot reformatie en vernieuwde institueering komen kan,

de grens-regeling tusschen de kerken Onderdendam en Kantens blijve naar het besluit der particuliere synode van Groningen van 15 September 1932, en dus het terrein ten Noorden van de kom van het dorp Stitswerd, van de oprit van de boerderij van H. Oudman af aan Kantens is toegevoegd, met bepaling, dat genoemde boerderij bij Onderdendam blijft behooren;

echter met dien verstande, dat

a. de sinds 1932 daar wonende gereformeerden, naar het besluit van genoemde particuliere synode, desgewenscht kerkelijk bij Onderdendam mogen blijven behooren;

b. wanneer uit het ten Zuiden dier grens gelegen deel van Stitswerd en van de burgerlijke gemeente Kantens daartoe dringend en gegrond verzoek uitgaat; en de finantieele positie der kerk van Onderdendam daartegen geen overwegend bezwaar oplevert, de kerkeraden van Onderdendam en Kantens (eventueel de classes Groningen en Warffum) in onderling overleg, eventueel de particuliere synode van Groningen bij een gemotiveerd beroep op deze vergadering, de grens verlegge ten Zuiden van het dorp Stitswerd en eventueel van den Breedeweg”.

6. *Grouw-Oldeboorn-Nieuw-Beets.*

a. De particuliere synode van Friesland (N.G.) verzoekt de generale synode goed te keuren de grensregelingen tusschen de kerken van Grouw en Oldeboorn, tusschen de kerken van Grouw en Oudega (Sm.) en tusschen de kerken van Grouw en Nieuw-Beets, welke grensregelingen door de classis Leeuwarden zijn aanvaard.

Grensregeling tusschen de kerken van Grouw en Oldeboorn:

„Langs de Skaensloot, de Hooisloot, het Botmeer of Sorremorstermeer, de Zijlroede, het Birstummerrak, langs de noordkust van de Bokkumermeer rechtuit naar Oudeschouw en vervolgens langs de Nieuwe Wetering”.

Tusschen de kerken van Grouw en Oudega (Sm):

„Te beginnen bij de Geeuw tegenover de Spijkerboorsloot, door de Woudlanden langs de gemeentelijke grens van Idaarderadeel en Smallingerland, tot de plaats, waar deze de Kromme Ee bereikt, langs de Kromme Ee tot de Goëngahuistersloot”.

En tusschen de kerken van Grouw en Nieuw-Beets:

„Van de kromme Ee af langs de Goëngahuistersloot tot in de Groote Bol en dan langs de Skaensloot”.

b. Schrijven van de kerk van Nieuw-Beets.

7. *Heerenveen-Oudeschoot.*

Rapport van de deputaten der generale synode van Middelburg inzake de grenskwestie Heerenveen-Oudeschoot (met 31 bijlagen).

Deputaten adviseeren de generale synode te besluiten tot de volgende uitspraak:

De generale synode,

kennis genomen hebbende van het bezwaarschrift van de kerk van Heerenveen tegen het besluit van de particuliere synode van Friesland (Z.G.) van 1928 en het besluit van de particuliere synode van Friesland (Z.G.) van 1930 inzake het grensgeschil tusschen de kerken van Heerenveen en Oudeschoot betreffende het terrein te Oranjewoud;

overwegende, dat blijkens de door de generale synode van 1892 vastgestelde lijst van kerken Oranjewoud vanouds wel behoorde tot eenzelfde combinatie van kerken als Oudeschoot, maar niet een deel was van de kerk van Oudeschoot;

voorts overwegende, dat er niet gesproken kan worden van een recht dat één kerk van een combinatie zou kunnen laten gelden op het geheele of gedeeltelijke terrein van die combinatie;

besluit overeenkomstig het door de kerk van Heerenveen ingestelde beroep de besluiten der particuliere synode van Friesland (Z.G.) in deze zaak ongegrond te verklaren (waarbij om misverstand te voorkomen uitdrukkelijk wordt uitgesproken, dat hiermee geen uitspraak geschiedt over het recht van de kerk van Heerenveen op het betwiste terrein, gelijk trouwens zulk een uitspraak ook niet door de kerk van Heerenveen is gevraagd) en van deze beslissing kennis te geven aan de particuliere synode van Friesland (Z.G.) en aan de kerk van Heerenveen.

8. *Siegerswoude en De Wilp.*

Schrijven van den kerkeraad van de gereformeerde kerk van *Siegerswoude* inzake de grenskwestie tusschen de kerken van *Siegerswoude* en *De Wilp*.

9. Schrijven van *br J. Wagenaar* te *Siegerswoude* betreffende deze aangelegenheid.

10. *Halle-Varsseveld.*

Schrijven van den kerkeraad van de gereformeerde kerk van *Halle* inzake de grensregeling tusschen de kerken van *Halle* en *Varsseveld*.

11. Schrijven van den kerkeraad van de gereformeerde kerk van *Varsseveld* betreffende deze aangelegenheid (met 2 bijlagen).

12. Schrijven van *br A. Heersink* c.s. te *Westendorp* (bij *Varsseveld*) inzake dezelfde aangelegenheid.

13. Bezwaarschrift van *zr R. Wijmenga-Hoekstra* te *Rinsumageest* inzake de grensregeling tusschen de kerken van *Rinsumageest* en *Wanswerd* c.a.

M. ARCHIEF.

1. Rapport van de deputaten der generale synode van Middelburg inzake toezicht op het synodaal archief.
2. Rapport van de archiefbewarende kerk 's Gravenhage-West.
3. Rapport van den archivaris en tevens adviseur inzake archieven van kerken, classes en particuliere synoden: dr Th. Ruys Jr.

N. KERKEN IN NEDERLANDSCH OOST-INDIE EN IN HET BUITENLAND.

1. *Nederlandsch-Indië.*
Rapport van de deputaten der generale synode van Middelburg voor de verzorging van de verstrooide gereformeerden in Nederlandsch-Indië. Rapporteur: dr W. G. Harrenstein.
2. *Noord-Frankrijk.*
 - a. Rapport van de gereformeerde kerk van Brussel, aangewezen door de generale synode van Middelburg voor de verzorging van de verstrooide gereformeerden in Noord-Frankrijk. Rapporteur: ds J. Maaskant.
 - b. Schrijven van den kerkeraad van de gereformeerde kerk van *Brussel* inzake den arbeid in Noord-Frankrijk (met voorstellen).
3. *Buitenlandsche kerken.*
Rapport van de deputaten der generale synode van Middelburg voor de correspondentie met buitenlandsche kerken. Rapporteur: prof. dr G. Ch. Aalders.
4. *Hongaarsche studenten.*
Rapport van de deputaten der generale synode van Middelburg voor steunverleening aan Hongaarsche studenten (bijlage: boeken en bescheiden van den penningmeester br C. van den Bos). Rapporteur: ds H. A. Munnik.
5. *Curaçao.*
Rapport van de gereformeerde kerk van 's Gravenhage-West over de geestelijke verzorging van de gereformeerden op Curaçao. Rapporteur: dr K. Dijk.
6. *Oekraïne in Polen.*
 - a. Missive van het Comité voor gereformeerd Oekraïne inzake steun tot opleiding van een theologischen student uit de Oekraïne in Polen aan de Theologische School of aan de Vrije Universiteit.
 - b. Schrijven van het „Comité” voor gereformeerd Oekraïne met verzoek aan de generale synode om haar arbeid moreel te steunen (met bijlagen).
7. *Omtrek Londen.*
Verzoek van de particuliere synode van *Zeeland*:
De particuliere synode van Zeeland verzoekt aan de generale synode advies betreffende den arbeid, uitgaande van de gereformeerde kerk van Veere, onder de verstrooide Nederlandsche gereformeerden in den omtrek van Londen (met 1 bijlage).
8. *Görlitz-Ebersbach-Oderwitz.*
Rapport van de deputaten der generale synode van Middelburg inzake de inzameling van gelden ten behoeve van Görlitz, Ebersbach en Oderwitz.

9. *Gereformeerde emigranten naar Zuid-Afrika.*

Verzoek van de particuliere synode van *Gelderland*:

De particuliere synode van Gelderland, in aanmerking nemende het feit, dat in den jongsten tijd een toenemend aantal leden van de gereformeerde kerken in Nederland emigreert naar Zuid-Afrika, verzoekt de generale synode, dat zij zich met de gereformeerde kerk van Zuid-Afrika versta over de wijze waarop deze de gereformeerde emigranten, vooral bij hun aankomst en in den eersten tijd van hun verblijf in het voor hen eerst nog vreemde land, geestelijken bijstand zal kunnen bieden.

10. *Samenvoeging van de kerken in Zuid-Amerika bij Noord-Amerika.*

Verzoek van de particuliere synode van *Zuid-Holland (Z.G.)*:

De particuliere synode van Zuid-Holland (Z.G.) sprak in haar vergadering van 19 Juni 1935 uit „het te betreuren, dat de correspondentie inzake de samenvoeging der kerken in Zuid-Amerika bij Noord-Amerika is geschied op last der generale synode, buiten de classis Rotterdam en haar deputaten om, en verzoekt aan de generale synode deze kwestie nader te regelen in dien zin, dat de classis Rotterdam en de deputaten gehandhaafd blijven” en zendt deze conclusie door aan de generale synode (met 1 bijlage).

11. *Geloofsvervolging in Rusland.*

Missive van de synode van de gereformeerde kerken in Zuid-Afrika, waarin deze de generale synode ter overweging voorlegt:

1° andere kerken in ons land te vragen tot saamwerking om:

a. een deputatie af te vaardigen naar de Hooge Overheid met het beleeft verzoek door middel van haar vertegenwoordiger op de vergadering van den Volkenbond of anderszins haar stem tegen de vervolging te laten hooren en, met het oog hierop, Zijne Excellentie den Minister-President te vragen deze deputatie te ontvangen, teneinde deze ernstig dringende zaak met Zijne Excellentie te bespreken;

b. artikelen in de pers te plaatsen om zodoende het christelijk geweten op dit punt wakker te maken en de christenen in ons land op te wekken tot gebed voor de vervolgdten;

c. in de pers en anderszins een oproep te doen om geldelijke bijdragen tot steun van onze mede-christenen in Rusland;

2° aan de buitenlandsche kerken een schrijven te richten waarin de synode:

a. haar waardeering uitspreekt voor wat reeds te dezer zake in het buitenland gedaan wordt;

b. bovengenoemde punten onder de aandacht dier kerken te brengen met het verzoek, indien zij wellicht nog niet in deze richting gewerkt hebben, hetzelfde in haar land en in andere landen te doen en haar daartoe op te wekken;

3° een algemeenen bededag uit te schrijven voor de vervolgdten christenen in Rusland.

12. Schrijven van *zr J. M. Runckel* te Ermelo inzake den arbeid in de Oekraïne.

13. Schrijven van „Le consistoire de l'Eglise Evangélique-Réformée de Pologne”.

14. Schrijven van de gereformeerde emigratie-vereeniging.

O. OVERHEID.

Rapport van de deputaten der generale synode van Middelburg voor de correspondentie met de Hooge Overheid. Rapporteur: prof. dr J. Ridderbos.

P. EENHEID.

Rapport van de deputaten der generale synode van Middelburg voor de bevordering van de eenheid onder de gereformeerde belijders (met 31 bijlagen). Rapporteur: ds W. H. den Houting.

Q. ARTIKEL XII K.O.

Voorstel van de particuliere synode van *Zuid-Holland (N.G.)*:

De particuliere synode van Zuid-Holland (N.G.) stelt de generale synode voor:

a. artikel XII K.O. aan te vullen met de bepaling:

„Bij overgang tot een anderen geestelijken arbeid zal het behoud van den naam en de eer van dienaar des Woords als voorrecht en bij wijze van uitzondering alleen geschonken worden aan zulke dienaren, die geroepen worden tot den dienst ten bate van de kerken in het algemeen of tot zoodanigen arbeid die een geestelijk karakter draagt en met de roeping tot verkondiging van het Evangelie in verband staat. Dit voorrecht kan alleen verleend worden door de classis, met kennis en approbatie van de particuliere synode; met dien verstande dat, bij gebleken noodzakelijkheid van tuchttoefening over dergelijke dienaren des Woords door de kerk, waartoe zij als gewone lidmaten behooren, deze zich in verbinding heeft te stellen met de kerk, waaraan de dienaar ambtelijk verbonden is, om gezamenlijk tot een eenparige beslissing te komen omtrent de toepassing der tucht. Mocht er zich verschil van meening in dezen openbaren, dan zullen de beide betrokken kerken zich hebben te wenden tot haar respectieve classes, opdat deze gezamenlijk tot een beslissing komen”;

b. de regeling omtrent de hoogleeraren te Amsterdam en te Kampen aldus aan te vullen:

„Bij gebleken noodzakelijkheid van tuchttoefening over de hoogleeraren, stelle de kerk, waartoe zij als gewoon lidmaat behooren, zich in verbinding met de kerk, waaraan zij ambtelijk verbonden zijn, om zoo te zamen omtrent de tuchttoefening een beslissing te nemen”.

Bij gebrek aan eenparigheid van gevoelen worde de weg gevolgd als in 't slot van voorstel *a* is aangegeven.

Ter toelichting zijn hierbij toegevoegd de twee rapporten in 1935 en 1936 door de commissie ad hoc ingediend bij de particuliere synode.

R. RAPPORTEN.

1. Rapport van het moderamen der generale synode van Middelburg.
2. Rapport van den assessor der generale synode van Middelburg.
3. Rapport van de classis 's Gravenhage aangewezen voor het uitschrijven van een bededag.
4. Rapport van de deputaten der generale synode van Middelburg inzake onderzoek naar de positie van losgemaakte predikanten.
5. Rapport van de gezamenlijke hoogleeraren der Theologische School en der theologische faculteit van de Vrije Universiteit over een examen volgens artikel 29 der Acta van de generale synode van Leeuwarden. Rapporteur: prof. dr G. Ch. Aalders.
6. Rapport van de deputaten voor zekerstelling van de kerkelijke goederen.
7. Rapport commissie dr J. G. Ubbink.

S. ZENDING.

1. *Zending onder heidenen en Mohammedanen.*

Algemeen rapport van de deputaten der generale synode van Middelburg voor de zending van de gereformeerde kerken in Nederland onder heidenen en Mohammedanen. Rapporteurs: ds W. Breukelaar en ds D. Pol.

2. *Artikel IV Zendingsorde.*

Rapport van de deputaten der generale synode van Middelburg voor het examen naar artikel IV Zendingsorde. Rapporteur: prof. dr H. H. Kuyper.

3. *Kerkboek op zendingsterrein.*a. *Uitspraak classis Gorinchem:*

De classis Gorinchem brengt ter kennis van de generale synode, dat zij uitspreekt de wenschelijkheid, dat op den duur op ons zendingsterrein één „Kerkboek” worde gebruikt, waarin zijn opgenomen de 150 psalmen benevens een keuze uit den bestaanden liederenbundel, met uitzondering van die liederen, die naar het eenparig oordeel der afzonderlijke vergadering van missionaire predikanten „niet geschikt zijn” of die „aanleiding kunnen geven tot misverstand”;

dat zij met nadruk aanbeveelt, dat bij de uitvoering van dezen wensch ernstig rekening worde gehouden met het intusschen verschenen psalmboek in de berijming van ds K. van Dijk van Wonosobo;

dat zij van oordeel is, dat de samenwerking met de andere zendingscorporaties niet mag worden gezocht ten koste van de uitvoering van het besluit van de generale synode van 1905, of in strijd met artikel 16 van de Zendingsorde, gezien het feit dat nu reeds een „Kerkboek” in gebruik is genomen (het Liederboek), waarvan de Afzonderlijke Vergadering zelf heeft uitgesproken dat het niet wenschelijk is het in zijn geheel te gebruiken (Acta generale synode 1933, bijlage L, 2°, a pag. 255).

b. *Mededeeling en verzoek van de synode van de kerken van Midden-Java ten Zuiden:*

De synode van de kerken van Midden-Java ten Zuiden deelt mede aan de generale synode het volgende besluit:

„De Javaansche synode, vergaderd te Poerwokerto op 21 en 22 Juli 1936, heeft ontvangen de copie van de 150 psalmen en de 8 gezangen van ds K. van Dijk, die reeds in gebruik zijn in de gemeenten van Midden-Java ten Zuiden.

Nadat de synode hierover gehandeld heeft met den auteur, heeft de auteur deze copie met het auteursrecht aangeboden aan de synode.

De synode heeft die copie met blijdschap aanvaard en betuigt hiervoor dank aan ds Van Dijk.

Die copie zal, voor zoover noodig, onderzocht worden door de deputaten, aan wie daartoe opdracht verleend wordt door de synode, te zamen met ds Van Dijk.

Ook zullen de 22 gezangen, die ds Van Dijk gemaakt heeft en de gezangen uit het Liederboek onderzocht worden en die geschikt geacht worden om in de samenkomsten der gemeenten gebruikt te worden, zullen bij het boek gevoegd worden.”

Zij verzoekt, wat de uitgave van dit boek betreft, haar te willen steunen door haar daarvoor een subsidie te verlenen.

c. *Schrijven van ds K. van Dijk te Wonosobo inzake het besluit van de Javaansche synode (zie b.).*

d. Copie van de berijming der 150 psalmen en 30 gezangen, aangeboden door ds K. van Dijk te Wonosobo aan de generale synode.

e. Bezwaarschrift van *br J. B. J. Gerritse* te Rotterdam tegen het door de generale synode van Middelburg goedgekeurde „Indische Liederboek”.

f. *Schrijven van ds K. van Dijk.*

g. *Missive van de classis Workum.*

4. *Zaak ds K. van Dijk.*

a. De particuliere synode van Friesland (N.G.) zendt toe aan de generale synode het besluit met het rapport der zendings-synode van Friesland, bijzonder betreffende de vestiging van ds K. van Dijk te Wonosobo en het verschil daarover tusschen hem en de laatst gehouden generale synode, dat op verzoek der zendings-synode ter kennis van de generale synode van Amsterdam wordt gebracht.

b. De particuliere synode van Friesland (Z.G.) verzoekt aan de generale synode om redenen van algemeen zendingsbelang, een zoo uitgebreid mogelijk onderzoek in te stellen naar alle oneenigheden tusschen ds K. van Dijk en de Afzonderlijke Vergadering van missionaire dienaren des Woords op Midden-Java, en desnoods door het verdagen van haar vergadering, dit onderzoek zoo snel mogelijk te doen plaats hebben (met 2 bijlagen).

c. Missive van den kerkeraad van de gereformeerde kerk van Heeg betreffende de zaak van ds K. van Dijk te Wonosobo doorgezonden door de particuliere synode van Friesland (Z.G.) met het volgende besluit dezer synode betreffende deze zaak:

„De particuliere synode van de gereformeerde kerken van Friesland (Z.G.), gehoord het voorstel van de kerk van Heeg en kennis genomen hebbende van de brieven van ds K. van Dijk te Wonosobo, besluit:

aan de generale synode van Amsterdam te verzoeken, dat zij, om redenen van algemeen zendingsbelang, een zoo uitgebreid mogelijk onderzoek instelle naar alle oneenigheden tusschen ds K. van Dijk en de Afzonderlijke Vergadering van missionaire dienaren des Woords op Midden-Java, en dat zij, desnoods door het verdagen van haar vergadering, dit onderzoek zoo snel mogelijk zal doen plaats hebben”.

d. Schrijven van *ds K. van Dijk* te Wonosobo betreffende de in b. en c. genoemde aangelegenheid (met 12 bijlagen).

5. *Zending op Soemba.*

Verzoek van deputaten:

De deputaten voor de zending op Soemba, in opdracht van de zendings-synode van de gereformeerde kerken in Drenthe, Groningen en Overijssel c.a. verzoeken de generale synode om steun:

1° voor de onderhoudskosten van de leerlingen der Opleidingsschool te Karoeni;

2° voor den arbeid der europeesche leerkrachten op Soemba:

a. de leiding van het volksonderwijs op Soemba in zijn geheel (de onderwijsdeskundige, thans de heer T. van Dijk te Leewa);

b. de opleiding tot onderwijzer voor de volksscholen (hoofd van den Normaalleergang de heer T. Mobach te Pajeti).

6. *Eventueele beroeping van ds H. Bergema.*

a. Vraag van de kerk van Nijverdal:

De kerkeraad van de gereformeerde kerk te Nijverdal, gesteund door de zendings-synode van de gereformeerde kerken in Drenthe, Groningen en Overijssel c.a., vraagt van de generale synode een uitspraak over een eventueele beroeping van ds H. Bergema, benoemd docent aan de Opleidingsschool te Karoeni (met toelichting en 5 bijlagen).

b. Afschrift van het telegram van de vergadering op Soemba inzake eventueele beroeping van ds H. Bergema.

7. *Aanvulling van het bepaalde inzake de studie tot voorbereiding voor den missionairen dienst.*

Voorstel van de kerk van *Middelburg*:

De zendende kerk van Middelburg in samenwerking met de deputaten van de kerken in Zeeland, Noord-Brabant en Limburg stelt de generale synode voor:

„het bepaalde inzake de studie tot voorbereiding voor den missionairen

dienst, Acta generale synode 1914, artikel 59, worde aldus aangevuld:

Van wat hier als aanbevelenswaardige regel wordt gesteld, kan worden afgeweken in overleg met de generale zendings-deputaten, zoodat een beroepen dienaar of candidaat reeds na korter studie hier te lande tot het zendings-examen kan worden toegelaten onder verplichting van na het slagen daarvoor zich nog verder voor te bereiden voor het zendingswerk onder leiding van de docenten te Djocja, welke voorbereiding voldoende wordt geacht, wanneer van deze docenten een testimonium ontvangen is".

8. *Verhooging van de subsidie voor den medischen dienst te Magelang.*
a. Voorstel van de kerk van *Middelburg*:

De zendende kerk van Middelburg in samenwerking met de deputaten van de kerken in Zeeland, Noord-Brabant en Limburg, verzoekt aan de generale synode te willen besluiten de subsidie voor haar medischen dienst te Magelang met een bedrag van f 3000.— per jaar te verhoogen.

Toelichting:

„Hoewel zeer dankbaar voor de subsidie voor den medischen dienst door de generale synode verleend, ziet zij zich genoopt vermeerdering daarvan te vragen.

Zij moet dit doen, omdat door de hooge bijdragen, die voor dezen dienst door de kerken der drie zuidelijke provincies moeten worden bijeengebracht (ruim f 9000.—) de goede verzorging van den hoofddienst in 't gedrang komt en velerlei werk dat roept ongedaan moet blijven.

Wanneer de synode zou kunnen besluiten de subsidie voor den medischen dienst met f 3000.— te verhoogen, zouden verschillende uitgaven voor dezen dienst, die nu voorkomen op de rekening van den hoofddienst, van dezen kunnen worden overgebracht.

Alleen op deze wijze meent ze dat voor den hoofddienst gedaan zal kunnen worden wat daarvoor naar haar oordeel noodig is.

Zij acht het toch uitgesloten van de kerken in Zeeland verhooging te vragen van haar bijdragen voor den hoofddienst, omdat daarbij wel de uiterste grens is bereikt.

De bijdragen der kerken van Noord-Brabant en Limburg zijn wel niet zoo hoog als die van Zeeland, maar deze kerken hebben ook de zorg voor den evangelisatie-arbeid.

Ten bewijze moge dienen een vergelijkende staat van wat in de verschillende provincies, naar ons ten dienste staande gegevens, voor de zending wordt opgebracht.

Voor de zending (hoofddienst, schooldienst en medischen dienst) wordt bijgedragen per lid en per jaar:

In Friesland 57 cent; in Groningen 66 cent; in Overijssel 51 cent; in Drenthe 53 cent; in Gelderland 58 cent; in Utrecht 58 cent; in Zuid-Holland (Z.G.) 68 cent; in Noord-Holland 80 cent; in Zeeland 108 cent en in Noord-Brabant en Limburg 50,8 cent.

In Noord-Brabant en Limburg, dat ook groote uitgaven heeft voor den evangelisatie-arbeid, is de bijdrage voor de zending dus nog bijna gelijk aan die in Overijssel en Drenthe.

In Zeeland staat die ver boven het hoogste bedrag in eenige andere provincie.

Daaruit moge blijken dat het niet wel aangaat van die kerken, met name die in Zeeland, een nog hoogere bijdrage te vragen voor den hoofddienst.

Daar de goede verzorging van den hoofddienst meerdere uitgaven zou vragen, zou veel dus ongedaan moeten blijven, tenzij de generale synode zou kunnen besluiten de subsidie voor den medischen dienst te verhoogen, opdat de alzoo vrijkomende gelden zouden kunnen worden aangewend voor den hoofddienst".

b. Schrijven van *ds A. Merckelijn* te Magelang inzake steun aan het voorstel Middelburg (zie boven a).

9. *Zending onder de Joden.*

Rapport van de deputaten der generale synode van Middelburg voor de zending onder de Joden. Rapporteurs: ds C. Lindeboom en ds J. J. Miedema.

10. *Zendingsarbeid onder Oosterlingen en Chineezzen in eigen land.*

a. Rapport van de deputaten der generale synode van Middelburg voor den zendingsarbeid onder Oosterlingen en Chineezzen in eigen land met jaarverslagen 1934 en 1935 en een bijlage inzake regeling voor de beroeping van een missionaire dienaar des Woords voor den „Zendingsarbeid onder de Oosterlingen in ons land”.

b. Missive van de zendende kerk van Rotterdam-Zuid (Katendrecht) met verzoek dat haar arbeid onder de Chineezzen voor de komende jaren opnieuw gesteund worde met een bedrag ad f 1500.—.

Dit verzoek wordt gesteund door generale deputaten ad hoc.

11. *Java-Soemba-Film.*

Schrijven van het comité voor de Java-Soemba-Film betreffende aanbieding van zijn zaak met alle baten en lasten aan de generale synode ter overname door het zendingsbureau in Den Haag.

12. Acta van de zendingssynode van de gereformeerde kerken in Groningen, Drenthe, Overijssel c.a.

13. Schrijven van de Afzonderlijke Vergadering van missionaire predikanten op Midden-Java ten zuiden d.d. 13 Augustus in verband met de zaak van ds Van Dijk.

14. Schrijven van ds L. Netelenbos (emeritus missionair dienaar des Woords) te Hilversum inzake het feit, dat het thans 40 jaar geleden is, sedert de generale synode van Middelburg het zendingsrapport aanvaardde, waardoor de zendingsarbeid op Midden-Java en Soemba in kerkelijke banen werd geleid.

15. Schrijven van ds R. Hamming te Nijverdal.

T. VARIA.

1. Ontvangen van het Nederlandsch Bijbelgenootschap een nieuwe vertaling van het Evangelie naar Johannes en van den Eersten brief van Paulus aan de gemeente te Corinthe.

2. Missive van de Gereformeerde vereeniging voor daadwerkelijke vredesactie inzake „Getuigenis” met een aantal exemplaren van dat getuigenis.

3. Schrijven van br J. Boll c.s. te Amerongen inzake predikantstraktementen.

4. Schrijven van de N.S.B. (Raad voor kerkelijke aangelegenheden) inzake de verhouding van kerk en staat.

5. Verzoek van br J. Voortman te Zaandam om een dankstond uit te schrijven bij de herdenking van het driehonderdjarig bestaan van de Statenvertaling.

6. Verzoek van het Comité „Overvloed van werk en werkrachten” (Grosheide-Schouten).

ARTIKEL 17.

Aan het moderamen met de hoogleraren dr Den Hartogh en dr Kuyper wordt opgedragen een voorstel te doen tot verdeling van den arbeid. Verdeeling der werkzaamheden.

De praeses schorst de zitting tot drie uur.

ARTIKEL 18.

De praeses heropent de zitting; laat zingen Psalm 3 : 2, heet de brs ds W. Breukelaar en ds A. Schweitzer welkom en noodigt hen uit als adviseerende leden zitting te nemen om de synode te dienen van advies, de eerste inzake de zending en de tweede inzake artikel XIII K.O. Heropening.

ARTIKEL 19.

Op voorstel van het moderamen besluit de synode vijf commissies te benoemen en over deze de werkzaamheden aldus te verdeelen: Commissies van voorbereiding.

In handen van commissie I, samengesteld uit de dienaren des Woords Meynen (met de samenroeping belast), De Bruyn, Duursema, Hoek en dr Polman, en de ouderlingen Bosma, Knook, Laernoës, Linschoten, Scholtens en Zwaan, met de professoren dr Greijdanus, dr Grosheide en dr Hepp tot adviseurs, wordt gesteld wat vermeld staat onder letter A; B; H; K e 2—7; 17; 19; 25; 28 en 29; 31; 49 en 50; 52; 54, 55 en 56; K o en p; L 1—4; 10—12; N en P.

In handen van commissie II, samengesteld uit de dienaren des Woords Meijering (met de samenroeping belast), Bouma, Van Loon, Meijster en De Vries, en de ouderlingen Beukenkamp, Brookhuis, Dijkstra (Driesum), Van den Heuvel, dr Schoep en Van der Waals, met de professoren dr Aalders en dr Ridderbos tot adviseurs, wordt gesteld wat vermeld staat onder letter C; D; F; G; K h, i, k, l, N; L 5—9 en 13; M en O.

In handen van commissie III, samengesteld uit de dienaren des Woords dr Van Es (met de samenroeping belast), Berghuis, dr Kaajan, Kolthoff en Van der Vegt, en de ouderlingen Van den Berg, Van der Born, Nijdam, Rozeboom, Vette en Zuidema, met de professoren dr Kuyper en dr Schilder tot adviseurs, wordt gesteld wat vermeld staat onder letter K c, d, e 1, 23, 24, 27, 32—37, 39 en 40, 44 en 45, 48, 51, m q, r; Q; R; S 3, 4 en 13 en T 4 en 6.

In handen van commissie IV, samengesteld uit de dienaren des Woords Douma (met de samenroeping belast), Hekman, Idema, Pos en Scheele, en de ouderlingen Baumfalk, Van Commenee, Dijkstra (Bandoeng), Heemskerk en Middelveld, met de professoren dr Den Hartogh en dr Honig tot adviseurs, wordt gesteld wat vermeld staat onder letter K e 30; S 1 en 2, 5—12, 14 en 15.

In handen van commissie V, samengesteld uit de dienaren des Woords Milo (met de samenroeping belast), Den Houting, De Jong

en Lankamp, en de ouderlingen Manni, Nienhuis, Schalekamp, Scheffer en Weerstra, met de professoren dr Nauta en dr Waterink tot adviseurs, wordt gesteld wat voorkomt onder letter E; I; K a, b en e 8—16, 18, 20—22, 26, 38, 41—43, 46, 47 en 53; K f en g en T 1—3 en 5.

ARTIKEL 20.

Voorstellen schriftelijk in te dienen. De praeses verzoekt de voorstellen bij hem schriftelijk in te dienen, zoo mogelijk één dag vóór ze in behandeling zullen worden genomen.

ARTIKEL 21.

Toegang tot de vergadering der commissies. Door den praeses wordt er aan herinnerd dat de afgevaardigden van buitenlandsche kerken en eveneens de leden van het moderamen toegang hebben tot de vergadering der commissies en dat zij desgewenscht daarin van advies kunnen dienen.

ARTIKEL 22.

Eventueele uitnoodiging van bezwaarden. De synode besluit dat een commissie eventueel bezwaarden zal kunnen uitnoodigen om te worden gehoord, doch slechts in overleg met het moderamen.

ARTIKEL 23.

Woensdag geen openbare zitting. Op voorstel van den praeses wordt besloten dat de synode op Woensdag 26 Augustus niet in openbare zitting samen zal komen, opdat de commissies van advies zullen kunnen vergaderen.

ARTIKEL 24.

Sluiting. De praeses gaat voor in dankgebed en sluit deze eerste zitting.

Zitting van Donderdag 27 Augustus 1936.

ARTIKEL 25.

Opening. De praeses opent de zitting; laat zingen Psalm 19 : 5 en gaat voor in gebed.

ARTIKEL 26.

Appèl-nominaal en acta. Nadat appèl-nominaal gehouden is, worden de acta der zitting van Dinsdag 25 Augustus gelezen en vastgesteld.

ARTIKEL 27.

De praeses verzoekt ds D. Pol, voorzitter der deputaten voor de zending onder de heidenen en Mohammedanen, zitting te nemen als adviseerend lid voor de zaken, welke die zending betreffen.

Ds D. Pol advis. lid.

ARTIKEL 28.

Ds H. Graefe van Görlitz spreekt namens de „Freie Reformierte Gemeinden in Schlesien und Saksen” de vergadering toe en wordt door dr G. Keizer uit naam der synode beantwoord [bijlage I].

Toespraak van ds H. Graefe, Görlitz.

ARTIKEL 29.

Vervolgens wordt de synode toegesproken in de Engelsche taal door mr W. Rounsfell Brown namens de „Free Church of Scotland”; door rev. R. P. R. Anderson namens „The Church of Scotland” en door rev. John Howe namens de „United Original Secession Church”. Prof. Aalders vertaalt de toespraken in het Nederlandsch en beantwoordt in de Engelsche taal de Schotsche afgevaardigden, welke beantwoording daarna nog door hem in het Nederlandsch weergegeven wordt [bijlagen II, III, IV en V].

Toespraken Schotsche afgevaardigden.

ARTIKEL 30.

Eindelijk spreken nog twee buitenlandsche afgevaardigden de synode toe, n.l. ds W. J. Snijman van Venterstad namens „Die Gereformeerde kerk van Suid-Afrika” en rev. E. F. J. van Halsema van Passaic namens „The Christian Reformed Church of America”. Op verzoek van den praeses worden beide toespraken beantwoord door mr A. J. L. van Beeck Calkoen, voorzitter der deputaten voor de correspondentie met buitenlandsche kerken [bijlagen VI, VII en VIII].

Toespraken ds Snijman en ds Van Halsema.

ARTIKEL 31.

Nadat gezongen is Psalm 46 : 2 wordt pauze gehouden.

Pauze.

ARTIKEL 32.

De praeses heropent de zitting, laat zingen Psalm 20 : 1 en doet mededeeling van eenige ingekomen stukken, die op zijn voorstel voor kennisgeving worden aangenomen.

Heropening.

ARTIKEL 33.

Namens commissie I rapporteert prof. Grosheide over een schrijven van br J. Gevers te Voorburg betreffende zijn geschil met den kerkeraad van Voorburg inzake uniformiteit in de liturgie, B IV.

Schrijven br J. Gevers, Voorburg.

Overeenkomstig het voorstel van de commissie besluit de synode aan br Gevers te antwoorden:

1° dat de generale synode van Middelburg blijkens artikel 32 van haar Acta reeds uitgesproken heeft, dat het gewenscht is, dat in al de kerken één en dezelfde liturgie wordt gevolgd; en

2° dat de genoemde synode in het bewuste artikel slechts van „aanbevelen” spreekt, zoodat geen kerk gebonden is zich tot in alle onderdeelen aan het gegeven model te houden.

ARTIKEL 34.

Voorstel en vraag omtrent de „Eenige Gezangen”. Ds Duursema rapporteert namens commissie I over een *voorstel* van ds J. H. Jonker te Werkendam om *artikel LXIX K.O.* aldus te lezen: „In de kerken zullen gezongen worden alleen de psalmen Davids, terwijl het in de vrijheid der kerken zal staan de „Eenige Gezangen”, zooals die zijn gehandhaafd en vastgesteld voor kerkelijk gebruik door de generale synode van Middelburg in 1933, te gebruiken of na te laten” en over een *vraag* van de classis Almkerk of het de bedoeling der synode is, dat het in de vrijheid der kerken staat de gezangen te gebruiken, ja dan neen, B VII en VI.

Besloten wordt op voorstel van de commissie aan de classis Almkerk te antwoorden:

dat de bedoeling der synode van Middelburg 1933 blijkbaar geweest is, dat de gezangen, die door haar zijn gehandhaafd en vastgesteld, in de kerken zullen gezongen worden, zooals dat ook te voren met de „Eenige Gezangen” in de kerken het gebruik is geweest, zoodat het gebruik der psalmen en gezangen is overgelaten aan den voorganger in de openbare godsdienst oefeningen, die geacht mag worden met wijsheid en zoo noodig in overleg met den kerkeraad dat gebruik te regelen;

en dat de tegenwoordige synode met deze bedoeling geheel instemt.

Inzake het voorstel van ds J. H. Jonker wordt besloten:

1° dit voorstel niet aan te nemen; en

2° aan ds Jonker van deze beslissing kennis te geven, met verwijzing naar het antwoord op de vraag van de classis Almkerk en naar het in de Acta dezer synode opgenomen rapport [bijlage IX].

ARTIKEL 35.

Schrijven van
zr Van Heerde,
Zwolle.

Eveneens namens commissie I rapporteert prof. Grosheide over een schrijven van zr H. van Heerde te Zwolle inzake *het formulier van bevestiging van ouderlingen en diakenen*, B VIII.

Het voorstel der commissie, aan zr Van Heerde te antwoorden, dat zoowel uit het woord, dat in het oorspronkelijke is gebruikt als uit hetgeen heel het Nieuwe Testament leert inzake de tucht voldoende blijkt, dat het formulier tot bevestiging van ouderlingen en diakenen Matth. 18 : 17 terecht niet van de geheele gemeente, doch van de ambtsdragers verstaat, wordt aangenomen [bijlage X].

ARTIKEL 36.

Nog rapporteert namens commissie I prof. Grosheide inzake een *bezwaarschrift* van br G. J. Hiemstra te Ternaard tegen het *huwelijksformulier*, dat vastgesteld werd op de synode van Middelburg, 1933, K e 4.

Bezwaarschrift
br Hiemstra,
Ternaard.

Overeenkomstig het voorstel der commissie wordt besloten te antwoorden:

1° dat naar het oordeel der generale synode de dingen, die br Hiemstra in het nieuwe huwelijksformulier mist, daarin voldoende zijn uitgesproken; en

2° dat de toevoeging van Psalm 128 aan het formulier wel in sommige minder nauwkeurige uitgaven voorkomt, maar niet tot het officieel vastgestelde formulier behoorde [bijlage XI].

ARTIKEL 37.

Namens dezelfde commissie rapporteert prof. Hepp over een *bezwaarschrift* van zr IJ. van der Zwaag—Huizenga te Rinsumageest, die van een besluit der particuliere synode van Friesland (N.G.) bij de generale synode in beroep komt, K e 17.

Bezwaarschrift
zr IJ. van der Zwaag,
Rinsumageest.

Het voorstel der commissie, aan deze zuster te antwoorden, dat het besluit van de particuliere synode van Friesland (N.G.) geheel conform den Woorden Gods en de gereformeerde belijdenis is en dat de synode haar vermaant zich dienovereenkomstig te gedragen, wordt aanvaard.

ARTIKEL 38.

Ouderling Zwaan rapporteert namens commissie I over het rapport van de deputaten der generale synode van Middelburg inzake de *grenskwestie* Laar-Emlichheim, L 2.

Grenskwestie
Laar-Emlichheim.

Op voorstel der commissie besluit de synode:

1° den deputaten inzake de grenskwestie Laar-Emlichheim dank te zeggen voor hun arbeid;

2° dat de buurtschappen Eschebrügge, Agterhorn en Heesterkante bij Laar zullen behoreen, zoodat de grens tusschen Emlichheim en Laar voortaan ten oosten van die buurtschappen loopt; met dien verstande

3° dat die gezinnen, die bij het in werking treden van deze nieuwe regeling in genoemde buurtschappen wonen en bij Emlichheim wenschen te blijven, daartoe de vrijheid ontvangen.

ARTIKEL 39.

Namens commissie III rapporteert ds Kolthoff over een missive van den kerkeraad van Maassluis inzake het besluit der generale

Leden, die
elders kerken.

synode van Middelburg (Acta, artikel 230) betreffende *leden, die elders kerken*, K m.

Overeenkomstig het voorstel der commissie besluit de synode aan den kerkeraad van Maassluis te antwoorden:

1° dat zij van oordeel is, dat de generale synode van Middelburg in art. 230 harer Acta geenszins heeft willen te niet doen de uitspraak der generale synode van 's Gravenhage 1914, dat „als iemand bij voortdoring bij predikanten van een andere kerkgemeenschap kerkt, daar zijn kinderen ter catechisatie zendt, de sacramenten gebruikt, weigert de ambtsdragers te ontvangen of naar de vermaning van den kerkeraad te luisteren, daarmee feitelijk alle gemeenschap met de kerk is verbroken”; en

2° dat, bijaldien de zeer bijzondere gevallen, waarvan de kerkeraad in zijn schrijven spreekt, van den hier omschreven aard zijn, de door hem gevolgde gedragslijn niet in strijd is met het besluit der generale synode van Middelburg 1933.

ARTIKEL 40.

Kiesrecht
der vrouw.

Ouderling Nijdam rapporteert namens commissie III over een *bezwaarschrift* van ds J. S. Post te Axel tegen het door de generale synode van Middelburg 1933 (Acta, artikel 36) genomen besluit inzake zijn *verzoek om herziening* van de door de synode van Arnhem gedane *uitspraak omtrent het kiesrecht der vrouw*, K e 23.

Op voorstel der commissie besluit de synode, overwegende dat door ds Post ook thans geen nieuwe motieven zijn aangevoerd welke zouden kunnen leiden tot herziening van de gedane uitspraak, zijn verzoek af te wijzen op dezelfde gronden als door de synode van Middelburg is geschied.

ARTIKEL 41.

Predikants-
tractementen en
hulppredikers.

Namens dezelfde commissie rapporteert ouderling Zuidema over een *bezwaarschrift* van de brs P. Gootjes Czn en J. Blom te Bergen, betrekking hebbende op de *tractementen van predikanten en de benoeming van hulppredikers*, K r.

De synode aanvaardt de conclusies van het rapport:

1° niet te voldoen aan het verzoek om op de kerken aandrang uit te oefenen de tractementen van jonge predikanten op een lager peil te brengen;

2° uit te spreken, dat er geen reden is het door de synode van Middelburg genomen besluit inzake de hulppredikers te herzien; en

3° opnieuw onder de aandacht van de kerken te brengen, dat er ernstig tegen dient te worden gewaakt, dat het hulppredikerschap zou gebruikt worden om arbeid, die de volle werkkraft van een dienaar des Woords vraagt, tegen geringere vergoeding verricht te krijgen.